

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

Hasábsor mellé sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 37.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 123.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, november 28.

Szerbiai előrenyomulásunk egyre tart.

BUDAPEST, november 27. Hivatalosan jelentik a déli harctérről: Kolubara menti harcok kedvezően haladnak. Tegnap is, dacára az ellenség szívós ellenállásának, csaknem összes harovonalokon tért nyertünk; körülbelül 900 foglyot ejtettünk és egy ágyut zsákmányoltunk.

Rendkívül kedvezőtlen az időjárás. Lapályok feneketlen talaja, valamint ama körülmény, hogy magaslatokon hózivatarok minden kilátást megakadályoznak, hadműveleteinket megnehezíti ugyan, csapatok hangulata azonban az arvonalról érkezett jelentések szerint kitünő. — **POTIOREK**, táborsernagy. — (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Északon nincs döntés.

(Csernovio kitűritése.)

BUDAPEST. Hivatalosan jelentik a főhadiszállásról: Lengyel harovonalon a tegnapi nap aránylag nyugodtan telt el. Nyugat-Galiciában és a Kárpátokban a harcok folytak. Döntés sehol sem történt.

Csernovicot csapataink ismét kiűritették. Höfer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Visszavert francia támadások.

BERLIN, nov. 27. délelőtt. Nagy főhadiszállás jelenti: Angol hajók tegnap sem alkalmatlankodtak flandriai tengerparton.

Nyugati hadszíntér arvonalan nem történt lényeges változás. Langenmaroktól északnyugatra egy hársoport bevettünk és ott foglyokat ejtettünk. Argonnei erdőségben támadásunk előbbrehaladt.

Franciáknak Saint Mihieltől keletre levő Apremont ellen intézett támadását visszavertük.

Keleten tegnap döntő harcok nem folytak. Legfőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A török harcok.

Konstantinápoly, november 27. Főhadiszállás jelenti: Hadszíntéren a helyzet általában nem változott. Amint ma megállapítást nyert, Meghelnél négy ágyut zsákmányoltunk ellenségtől, amelyek közül kettőt használhatatlanná tettek. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A döntés színtere.

Arad, november 27.

A világháború negyedik hónapjában kialakult a helyzet, amely a döntés, a háború befejezése felé vivő utat mutatja.

Belgium a történelmi múlté. A franciák a németekkel vívott, példátlan hevességű és kiterjedésű harcokban az ellentállás végső erejéhez nyulnak. Az angol segítség a francia harctér sorsán nem változtatott; se a kiképezetlen önkéntesek, se pedig a megbízhatatlan gyarmati katonák nem érték el többet annál, mint amennyi az elkeseredett és elszánt francia seregtől eddig kitellett. Szerbiában mélyen benn vannak a föltartóztathatlan osztrák-magyar csapatok. Másodszor vált fővárost a veszítetű ország. Most már Üszkübbe menekül, amely csak nemrég került a birtokába és a mely voltaképp idegen terület a számára.

A kifáradt franciák és a végpusztulásban vergődő szerbek egyformán, egy pont felé néznek. Ugyanarra veti szemét az angol, melytől az öntudatra jutott törökök vissza akarják venni Egyiptomot és az egyéb muzulmánlakta területeket. Ez az egy pont: az orosz. Az orosz seregek győzelmétől várja megváltását a francia, csodával egyenlő fölszabadulását a szerb és megkönnyebbülését az angol.

Es hihető, hogy az orosz szívesen beváltaná a reményeket. Hadmozdulatai, mintha csak a biztatás színét viselnék. Egyszer Kelet-Poroszországba tör be, hogy a franciák elhiggyék: igazán be akar vonulni Berlinbe. Mászor a magyar Kárpátokon lopózkodnak be az oroszok, a szerbek között azt a reményt keltendő: az oroszok Budapest felé jönnek.

Egyéb eredményt az oroszok nem értek el: Berlintől, Bécestől és Budapesttől ép oly messzi vannak, mint a

hadjárat elején. Ha az orosz seregeknek sikerült Galiciába jutni, — viszont Orosz-Lengyelországban ugyanilyen területet borítottak el a német és osztrák-magyar seregek.

Az azonban kétségtelenné lett, hogy a hadjárat főcélja: az oroszok letörése. Szerbia miatt erre már nincs szükség; ennek teljes legyőzötése már csak hetek kérdése. De bizonyos az, hogy mielőtt az orosz fölött sikerül döntő győzelmet szerezni, a francia ellentállás, a mely csak az orosz segítségre építi sikerét, önmagától megtörik. És akkor nincs módja a harc folytatására az angoloknak se, ha csak a maguk területét nem kívánják a csaták színhelyévé tenni. Ettől pedig fáznak a gentlemanek.

A legutóbbi hadmozdulatok annak a célnak a fölismerését mutatják, hogy mindenekelőtt az orosz hadsereggel kell leszámolni. Ennek a célnak érdekében német szövetségesünk velünk együtt hatalmas erőket vitt a harcba az oroszok ellen és kettőzött erélylyel folytatja az orosz-lengyelországi és a galiciai hadszíntéren a küzdelmet. Ennek a fordulatnak eredményei már láthatók; nemesak azokban a győzelmekben, a melyeket egyik részen a mi seregünk, másik oldalon Mackensen német tábornok szerzett, hanem abban is, hogy — a mint megbízható berlini jelentés közli, — az oroszok úgy az orosz-lengyelországi, mint a galiciai harmezón megkezdték a visszavonulást.

Az orosz sokkal nagyobb, terjedelménél fogva nehezen kifárasztható ellenség, hogy sem ezekből már a döntő sikert köszöntsük. De az eredmény nem maradhat el. Oly nagy fegyverkezések után, a minők az oroszokat érték, és azt figyelembe véve, hogy az orosz haderő jelentős részét

már az egyre hevesebb török támadás köti le, az orosz hadsereg reánk és szövetségeseinkre nézve már nem jelent tulerőt. Semmiesetre se győzhetetlen tulerőt.

A mint hogy a háboru előtt az orosz, a nagyszláv törekvéseket terjesztő cárizmus volt a béke veszélye, most is az orosz az akadály a háboru gyors befejezésének, a béke megszületésének. Az oroszokt kell földre tiporni, hogy a benne bizakodók, a becsapott szövetségeseik és gyámoltak abbahagyják a fölösleges vérpazarlást és hogy az oroszok megalázásával a becsülettel, őszinteséggel, a szabadságérzettel teli béke megszülessen. A világháboru az orosz-lengyelországi mezőkön döl el, a honnét, Istennek hála, — minden nap a sikerek és gazdag harci eredmények új hirieivel örvendeztet meg bennünket.

Táviratokat hamisítanak az angolok.

(Megakadályozott haditudósítások. — A kábel-terrorizmus.)

Távirati tudósítás.

Berlin, november 27.

Szinte unalmassá válik folyton és újra azzal foglalkozni, amit az entente sajtója összehazudozik, vagy azokkal az állhírekkel, amelyeket semleges országok lapjaiban elhelyez. A rekordot tekintetben Anglia tartja, amely a legszemérmelenebbül használja ki azt a tényt, hogy a tengerentuli államok az 6 kábeleire vannak sorolva.

A newyorki *Globe* most oldalsó, szenzációt keltő cikkben leplezi le az angolokat a londoni levelezője, Herbert Corvey leplezi Kitchenert és alantasait, hogy a cenzurával visszaélve nemcsak a táviratokon való erőszakos törölésekkel helyezik más világításba a történeteket, hanem önkényes tördásokkal még meg is hamisítják a táviratokat.

A cikk elmondja, hogy például nem engedte továbbítani a londoni cenzura az Associated Press londoni tudósítójának azt a táviratát, amely beszámolt arról, hogy Benedek pápa utasította a kardinálisokat, imádkozzanak a békéért. A cenzor azal indokolta meg eljárását, hogy a pápa elhatározása, ha köztudomásúvá válik, befolyásolná a harcoló katolikusokat. "Ha a londoni hadügyminiszteriumtól függne — írja Corvey — bizonytalanban maradna a világ afelől, hogy mi történik Franciorszámban. Lehet, hogy siker koronázza a szövetségeseik fegyverét. De lehet, hogy leveretés előtt állanak. Senki sem tud semmi biztosat."

Egy amerikai lap fotográfusának összes felvételeit konfiskálták. "Nem engedhetjük meg — mondta egy tiszt — hogy a harcéri felvételek forgalomba kerüljenek, mert, mit gondolt, milyen eredménye lenne akkor nálunk a toborzásnak?"

Egy nap kiadták a parancsot, hogy egy szót sem szabad írni arról, hogy Antwerpent bombázzák. Elakarták tussolni azt a tényt, hogy Antwerpent ostromolják. A hír azonban mégis kiszivárgott a az erőszakos cenzurálásnak csak az lett az eredménye, hogy a gondolkodók tisztába jöhettek azzal, mit érnek az angol lapok hírei.

A továbbiak során eseteket beszél el Corvey arról, hogy az angol cenzorok az amerikai táviratokból nemcsak töröltek, hanem szavakat, sőt egész mondatokat irtak be abba, amelyek az egész távirat értelmét megváltoztatták. Az amerikai hírlapírók az ilyen eljárás ellen hasztalan tiltakoztak.

Washburne Stanky amerikai újságíró Oroszország harctereire akart menni, hogy onnan tudósítsa lapját. A londoni orosz nagykövét utján is eszközölte a hadvezetőség engedélyét. El is atazott: már a az orosz serognél nagy örömmel fogadták. Ekkor azonban Kitchenert tudomást szerzett a dologról.

— Egy amerikai újságírónak sem szabad az orosz sereg mellett lenni — jelentette ki, közbelé-

pett, az orosz kormány visszaszavta a már megadott engedélyt. Ugy látszik Kitchenert félt attól, hogy az amerikai a tényeknek megfelelően fogja informálni lapját.

Az újraeledő Macsvában.

(Elhagyott falvak és elhagyott földvárak között.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 27.

Biró Lajos, a Pester Lloyd harctéri tudósítója írja lapjában:

Isten földjének szomorú darabja a Macsva. A magas országuton még sár. Az ut két oldalán mocsaras árkok húzódnak. Az árkokon túl bágyadt tengeriföldek, kiszáradt kukoricaszárakkal; itt-ott sárga tökök virítanak a tarlón. Még ritkábban egy-egy kis folt buzaföld. És aztán, ameddig a szem ellát, nedves, az őszi esőtől lassanként barnuló pusztatájék. Kopasz füzek, néhol egy-egy akác; és sehol, sehol, sehol egy élő lény.

Isten földjének szomorú darabja a Macsva... De az a néhány ház, amelyet láttam belőle, olyan állapotban van, hogy a nézőt hideg futja át.

Nem a mi gránátainktól. Ezek kevés kárt okoztak a falvakban. A falu egyetlen utja végtelen hosszú; a végtelen ut mindkét oldalán kis udvarokban rendetlenül állanak a kis fehér házak. Támaszfalaik és tetőzetük teljesen ép. Csak az ablakok vannak összetörve.

Az ajtók tárva nyitva, vagy hiányzanak egészen. A kerítések ledöntve, vagy kiszakítva. Az udvaron a szétszórt szalma a sárba hullott és a sáros szalmán béna székek és megnyomorított mezőgazdasági eszközök állnak. És az ablakok, egyik ablak a másik után, be vannak törve, puskaaggal bezuzva, golyóval átlyukasztva.

Az egész faluban, házában, udvaron, kerten, pajtában sehol egy ember, sehol egy állat, sehol egy kutya, sehol egy ló. Mozdulatlan méhkasok, mozdulatlan istállók, mozdulatlan cséplőgépek, mozdulatlan ajtók. És mozdulatlan ablakok. A betört ablakok mozdulatlanok és minden ház olyan, mintha szörnyű grimasz merevedett volna arcára. Az ablakok furcsa grimaszokat vágnak, az egyik jobbra huzza a száját, a másik balra, az egyik jajgat, a másik mosolyog. Az ember végigmegy az elfintorított arcú házak mellett és sehol, sehol, sehol nem talál egy élő lényt, sehol egy embert, sehol egy állatot.

Mikor egy törött ablakból kiugrik egy kövér macska, nevetek az örömtől. És mikor hirtelen — vajon nem csalódás-e — egy emberi lényt pillantok meg a falu végén, az örömtől hangosan dobogni kezd a szívem. Egy asszony, szerb parasztaasszony. Áll, körülnéz, lassan megfordul, aztán megint megáll. Épen most jött haza, és nem tudja mihez fogjon ebben a megmerevedett faluban, ebben a feldult házában.

Egy másik ház: az udvaron tarka parasztszerszámok, benn a házában halk ide-oda járás. Itt is visszatértek a lakók. Most dolgot keresnek, össze-vissza sűrögnek, megpróbálnak megint élni. Az utcasarkokon kis fehér falragaszok: német és szerb nyelven tudatják a lakossággal, hogyan kell viselkednie. Vajon haragvó szívvel olvasták a falragaszokat? Vajon gyűlölködve néznek minket? Nem. Bámészkodnak, és a szemükben ijedt csodálkozás van.

... Az országuton egy tulságosan meg-rakott parasztszekér jön velünk szemben. Két kövér ökör huzza. A koci mellett két paraszta-asszony halad: egy idősebb és egy fiatalabb. Az ökrök kövérek; a ruházatuk jó, minden házon meglátszik, hogy itt jómódu parasztok laktak. Vajon honnan jönnek ezek? Onnan lentről. Menekültek, amikor parancs jött, hogy mindenkinek el kell hagyni a falut. Mennyi ideig voltak távol? Bizonyára van már három hónapja.

Hogy határozták el magukat most a visszajövetelre? Nekik most már minden mindegy. Nem birták ki tovább a távolban, és felkerekedtek, hogy visszatérjenek a falujukba, történjék, aminek történni kell... Tovább vonulnak. A fiatalabbnak arvonásai feltűnően finomak. Szótalan bánat tükröződik róluk. Mit élt át? Hol van a férje? Katona? Él még? Vagy meghalt? És talán tegnap idegen helyen, idegen emberektől tudta meg az asszony, hogy özvegy lett? Mi hajtja haza? A fájdalom?

A két asszony tovább halad az ökrösszekér mellett és lábuk mélyen belesüpped az iszapba. Mit fognak érezni, mikor újra át lépik házuk küszöbét és szétnéznek?

Az ut mindkét oldalán itt-ott futó árkok vannak; majd ravaszul elkészített fedezékek. Földből és fából csinálták, ágakkal és kukoricaszárakkal fedték be. Kis sátrak, aztán kis sátorcsoportok, végül egy helyen egész sátorvár.

... Ha az ember egy jó ásóval beleszur a gyepebe, kis gyakorlattal nagyszerű gyeptéglákat vághat ki. Ha sok ilyen gyeptéglája van, hozzáláthat, hogy falat építsen belőlük. A fal nem olyan kemény, mintha kőből épült volna, de szilárdan áll és kitűnően alkalmazható várfalnak, vagy szobafalnak. A terep közepén várrak vannak tehát ilyen gyeptéglákból készült szobákkal.

Pár száz lépésnyi távolságról alig venni észre, mert nagyon művésziesen be vannak takarva ágakkal és gallyakkal. Ha két ilyen fal között balép az ember a várudvarba, elcsodálkozik rajta, mi mindent lehet gyeptéglából építeni. Legénységi szobát, kitűnő szénaszőnyeggel ellátott szobát a tisztok számára, fedezékeket, lőrészeket, falakat, tetőket, házakat, várakat. Az agyagos föld közepén áll a vár; a táborozó katona a földből emelte, hetekig benne élt, aztán a fegyveréhez nyult és kiköszöködött, hogy meghaljon. Két ilyen földvár emelkedik egymás mellett, az egyik előtt kis temető van. A kereszteteket a katonák ládákból taragták össze; de halottak napján valahonnan Magyarországból koszorukat szereztek az egyszerű keresztekre. Itt van a teteje annak a postadoboznak, amelyben a koszoruk érkeztek, a koszoruk az esőtől verten, szélből ziláltan szomorúan lógnak az alacsony sirok felett; eső csapdossa, szél zilálja ezentúl is, eljön a tél, és a primitív keresztet besülyednek az alacsony sirokba, széthullva lassankint beomlik az egész földvár és nem marad nyoma annak, hogy katonák itt éltek, harcoltak és meghaltak, hogy a Macsva fekete földjéből várak és házak építettek és a Macsva fekete földjében a nagy, nagy pihenőre tértek.

Ki lakott itt? Az egyik földvár egyik szobájában egy csomó újságot találtam: Pester Lloydot. Vajon ki olvasta ezeket? Az egyik szám első oldalán megtalálom az én cikkemet. Vajon mit szolt hozzá az olvasója? Hol van, hol harcol? Vajon él-e még? Hol vannak mindnyájan, a katonák, akik itt laktak?

Az egész Macsva tele van futóárkokkal, fedezékekkel, földépitményekkel, katonai temetőkkel. Akik erretelét jártak, vagy messze előbbre mentek, vagy itt nyugosznak a Macsva fekete földjében. Aki utánuk jön, már csak azt látja, hogyan hódították meg ezt a csökönyös, szomorú földdarabot, már csak a várakat látja és a temetőiket. — Kedves, kedves testvéreim!

8 év óta készültek az angolok Belgiumban partraszállni.

(Brüsszelben megtalált titkos iratok. — A német kormány leleplezésével.)

Távirati tudósítás.

Berlin, november 27.

A Norddeutsche Allgemeine Zeitung külön kiadásban közli azokat a Brüsszelben talált aktákat, amelyek a belgák és angolok között az angol csapatoknak Belgiumban való partraszállítása ügyében folytatott tanácskozássokra vonatkoznak. A német félhivatalos lap szenzációs leleplezéséből az alábbiakat közölte:

— Az angol kormány a belga hadügyminisztériumban talált iratokból kiderült angol-belga katonai megállapodásokra vonatkozólag, amelyek 1906-ból származtak, azt válaszolta, hogy e megállapodások kidolgozásában részt vett Grierson vezérőrnagy azóta meghalt és Barnardiston ezredes a kiaoceáni angol csapatok parancsnoka. Lehetséges — mondotta az angol kormány — hogy a két angol tiszt és belga katonai személyiségek között akadémikus jellegű megbeszélések folytak arról, hogy Anglia milyen segítséget nyújthatna Belgiumnak, ha semlegességét valamely szomszédos állam megtámadásáért.

Mint az angol kormány védekezéséből látható, arra már nem merték vállalkozni, hogy a talált nyomozó bizonyítékok valódiságát egyszerűen letagadják, hanem csak szépíteni igyekeztek a dolgot épen úgy, mint a belga kormány is. Időközben újabb bizonyítékok kerültek napvilágra, amelyekből kétségtelenül megállapítható, hogy milyen alaposan ki volt dolgozva az angol-belga haditerv. Előkerült Ducarmo generálisnak, a belga hadsereg vezérkari főnökének a belga hadügyminiszterhez 1906. április 10-én intézett levele, amelyben beszámol a hadügyminiszternek Barnardiston ezredes, angol katonai attaséval folytatott tanácskozásairól. E levélben többek között a következőket írja:

— Barnardiston vezérőrnagyval megállapodtam abban, hogy angol csapatok partraszállítása a francia parton fog megtörténni, Dunkirchen és Calais környékén. Ezután megbeszéltem a vasúti szállítás kérdését, azt is, hogy mit rekvirálhatok az angol csapatok, valamint szövetséges seregek főparancsnokának a kérdéséről. Ő az iránt érdeklődött, eleget-e erősök vagyunk, hogy megvédjük az országot, amíg az angol csapatok partra tudnak szállani. Azt válaszoltam neki, hogy Namur és Lüttich nem fog egy nap alatt elesni. Később számbeli adatokkal is szolgált az angol erőket illetőleg. Számíthatunk rá, hogy tizenkét vagy tizenhárom nap alatt két hadtestet, négy lovasbrigádot és két brigád lovasított gyalogságot lehet partraszállítani utolsó tárgyaláson alkalmával közölte velem, miként alakulnak majd a kihajózások Boulogneban, Calaisban és Ouerbourgban. Az első hadtest a tizedik, a második hadtest a tizenötödik napon hajózik ki. Vonataink a szállítást úgy végzik majd, hogy az angol megfigyelésnek Brüsszel-Löwen, akár Namur-Dinant irányában az első hadtestnél a tizenegyedik, a második hadtestnél a tizenhatodik napra biztosítva van. A legszerekesebb, legkedvezőbb eredményeket csak a szövetséges csapatok közös és egyidejű akciójával érhetjük el. Ha az együttműködés nem jó határra léte, ez komoly balsikort jelentene. De Barnardiston biztosított, hogy e cél elérésére minden megtett. Közölte velem az esélyeket azt is, hogy Hollandia támogatását nem lehet remélni.

Ezen az érdekes levélben kívül találtak még a belga külügyminisztériumban egy feljegyzést amely Jungbluth generálisnak, a belga hadsereg következő vezérkari főnökének Barnardiston utódával, Bridges alezredes, angol katonai attaséval folytatott tanácskozássairól szól. Az irat április 23-ikáról van keltezés és valószínűleg 1912-ből származik. Van der Straeten külügyi államtitkár kézírása. A „bizalmas” jelzéssel ellátott akta észszerinti fordításban így hangzik:

— Bizalmas! Az angol katonai attasé azt az óhaját fejezi ki, hogy Jungbluth tábornokot láthassa. Az irat április 23-ikán találkoztak. Az alezredes azt mondta a tábornoknak, hogy

Anglia hat gyaloghadosztályt és nyolc lovasdandárt összesen 160.000 embert tud a kontinensre küldeni, azonkívül Anglia rendelkezik a szigetország megvédésére szükséges erő felett. Minden készen áll. Az angol kormány az utóbbi események miatt ónszántából is partraszállította volna a csapatokat, ha mi nem is kértünk volna segítséget. A tábornok azt jelentette ki, hogy ehhez a mi beleegyezésünk is szükséges lenne. A katonai attasé azt felelte, hogy ő azt tudja, de minthogy mi nem vagyunk képesek megakadályozni a németeket abban, hogy csapatunkon átvonuljanak, Anglia minden körülmények között partraszállította volna csapatait Belgiumban. Hogy és hol történt volna meg, arról az attasé nem nyilatkozott világosan. Azt mondotta, hogy a tengerpart elég hosszú. A tábornok azonban nem tudja, hogy az attasé a

husvét szünidő alatt Oszteindéből naponta látogatásokat tett Zeebruggében. A tábornok kijelentette, hogy különben mi abban a helyzetben vagyunk, hogy megakadályozzuk a németek átvonulását Belgiumon.

Itt világosan ki van mondva, hogy az angol kormány német-francia háború esetén azonnal be akarta vonultatni csapatait Belgiumba, tehát meg akarta sértetni a belga semlegességet s így épen az volt a szándéka, amit ürügyül használt fel arra, hogy Németországnak hadat üzenjen, amikor ez jogos szükségességből átvonult Belgiumon.

Mint hogy ellenségeink rágalmozási rendszerhez tartozik a kellemetlen tényeknek észszerű letagadása, a császári kormány az említt iratokat fényképmásolatban átadta a nyilvánosságnak és a semleges államok kormányainak tudomására hozta.

Kereskedők, kémek, hírvivők.

— Polgári emberek a harcoló seregnél. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 27.

A háborúnak egy érdekes típusáról akarok most beszélni: azokról a civilekről, akik a sereg körül tartózkodnak, a sereget követik, abból élnek; a zsidókról, akik vettek-adtak a kundschafterekről, kémekről.

Gyerekkoromban hallottam néha az udvarról az éneklő kiáltást: „Mi van eladó?” Önkéntelenül is ez az éneklő hang jutott mindig eszembe, amikor bebetoppant hozzánk egy-egy bozontos haju és szakáju galiciai bennszülött s megkérdezte az ő nyelven — amely előttünk inkább orosznak tetszett, mint németnek, képzeltetésül sok „ch“-val és más torokhanggal:

— Nem parancsolnak az urak, valamint Szigetről?

Nemmel nem lehetett válaszolni, mert a tagadó válasz után a portékáknak olyan csábitó felsorolása következett, hogy a tiszt, aki már két-három hónap óta hátat fordított a civilizációnak, feltétlenül beleesett. S a zsidó magindult székere. Legtöbbször idősabb és törődött ember, hatvan év körüli nyolc-tíz napot esőben, szélben, kegyetlen hidegben szoktunk töltötte s aztán beállított a rendeléssel: a felrakott szekérről a legkülönbözőbb dolgok kerültek le. Mindenekelőtt rengeteg csokoládé és más élelmiszer, szalámi, sonka, sajt, szalonna, szőlőbor, kenyér, rum, gyertya és lámpa, evőeszköz és papiros, ruhaneműk, egy gramofon, cigaretták és termos palack. A zsidó mindent tudott venni, mindennek tudta az árát, vagy legalább is annyit, hogy többre kerül, mint a mennyit neki mondanak:

— Az urak azt hiszik, hogy annyiért be lehet szerezni? Hát még mit nem! Jetzt sind doch Kriegspreise! Übrigens, meg fogom próbálni. En nem akarok rajta keresni, csak a fuvarköltséget.

A fuvarköltség azonban jó nagy lehetett, mert lassanként — az „irányzat szilárd” volt — kialakultak a tábori árak, amelyek nem ingadoztak: egy kiló csokoládé tizenkét korona, egy skatulya hölgy cigaretták négy korona, tíz darab Duna cigaretták harminc krajcár, egy pakli nyolcas dohány — egy korona, egy üveg bor öt korona, egy kiló szalámi nyolc-tíz korona kés, kanál, villa együtt tíz korona.

De a táborban sem kellett tétlenül töltenie idejét az élelmes embernek, aki az isteni arany kedvéért önként vállalta a fáradságokat, sőt életveszélyeket. Egyik jólakott baka hatosokért tudat „konzerváján”, a másik örökké éhes koronáért veszi meg. A spórolónak egy fél kenyér feleslege van, a könnyelmű első nap felfalta az egészet (a katona két napra kap egy nagy „komisz”) s most szívesen pénzt

ad a „pitáért”. Aztán valóságos értéktözsde fejlődik ki az állathörök körül. Minden század majdnem mindennap vág egy marhát, ökröt, tehenet s csak kocsin kell körüljárni a tábort, tizenöt-husz koronáért összevásárolni a bőrt, amelynek értéke a legelső városban talán meg is háromszorozódik. S az „Ahasvérusok” folyton járnak, gebék huzzák a kocsi a városból a táborba, a táborból a városba s gyűlnek a sebkezdőben az ezüstforintok, a rongyos bőrtárcában a bankók...

Talán érdekesebb típus a kémeké, azoké az elszánt férfiaké, nőké, akik ötven-száz koronáért vállalkoztak arra, hogy áttörve, átlépözve az ellenséges előrsi vonalon, hozzávetőlegesen adatokat szerezzenek az ellenség erejéről, kikütsák tűzérési állásaikat, felkeresik gépfegyvereiket s nem utolsá sorban hírt adjenek az ellenséges katonák hangulatáról. Nyolc-tíz Kundschafter indult utának minden nap s há kétféle-három nem is tért többet vissza, a többi meghozta az érdekes és drága adatokat s legutóbb például jelenthették, hogy a kozákok, a Kaukázus lakói már tudnak a török háborúról, tudják, hogy házuk, feleségük, gyermekük, családjuk veszélyben van, lázzonganak és követelik, hogy minél előbb engedjék őket szűkebb hazájukat védeni, tűzhelyüket...

A mi oldalunkon viszont a legnagyobb éberséggel és elővigyázatossággal dolgoznak s az orosz kémeket egy-kettőre ártalmatlanná teszik. Az elv: minden civil gyanús, akinek körmére vigyázni kell. A katonák közt nem mehet el egy civil sem, akinek minden mezdulatát száz szem ne kísérend. De ez az elővigyázatosság meg is hozza gyümölcsét. Egy faluban például eufirer ur Kiss egy nagyon veszedelmes kémét tett ártalmatlanná. A spion női ruhába volt öltözve, kitűnően maszkirozva, de egy jelentéktelen kis mozdulata felhívta a huzárnak, elárulta előtte, hogy férfival van dolga. A kémét rögtön megmozdították s oly fontos orosz irásokat találtak nála, hogy rögtön távirati jelentést tettek az Aradcséberzonmandónak.

M.-ben orthodox zárda van, pravoszláv apácáké. Est a körülményt akarta a maga számára kihasználni egy orosz női kém s apácáruhában lopózott át hozzánk, gondolta, hogy ahol úgy is vannak nővérek, ott ez a ruha nem fog feltűnni s oltalmat fog neki nyújtani. Csinos, fiatal lány volt, kár volt érte... Második nap már elfogták, második nap feltűnt már, hogy a „Nonne” mit maszkal az utcán, helyett, hogy a zárdaiban maradjon. Elfogták és azután... És azután őt is utólerete az elfozott spionok közös sorsa... Zádor Jenő.

Uj év előtt elesik Nis ?

— Potiorek tábornok jósága. — A szerb hadsereg összeomlása. — Mladenovácba vonul a főhadiszállás. — Bulgária Macedóniát követeli. —

— Távirati tudósítás. —

Budapest, november 27.

A „Südslavische Korrespondenz“ jelentik: Bolgár forrásból eredő hírek szerint a szabácsi és valjevi döntő ütközetek s az osztrák-magyar csapatoknak erélyes előnyomulása a szerb hadsereget nagyon lesújtották. A szerb sereg minden tekintetben óriási vereséget szenvedett. Sok embere, hadikészlete elveszett és az erélyes üldözés következtében a szerbek képtelenek az ezredekben mutatkozó hiányokat tartalékok bevonulásával pótolni s az ezredeket municióval és élelmiszerekkel ellátni. A szerb hadvezetőség Macedóniából elvont erővel igyekszik pótolni a hiányokat. Bojovic és Jorgovics-Sturm tábornok seregei a kragujeváci, második védelmi vonalon iparkodnak állást foglalni. Ezt épen úgy, mint a harmadik nisi védelmi vonalat még az annexió idejében erősítették meg. A két tábornok seregének védelméről Stepanovics tábornok gondoskodik a hátvédet alkotó sereggel. Az osztrák-magyar seregek azonban annyira nyomon üldözik a szerb sereget, hogy nem tud lélegzethez jutni. A bolgár lapok a szerb sereget már elintézettnek tekintik s véleményük szerint a szerb sereg szerepe már csak néhány hétre terjed. Noha a szerbek bátorsága és ellenállási képessége kétségtelen, a minden tekintetben felettük álló osztrák-magyar seregekkel szemben sorsukat megpecsételtnek kell tekintenünk s a Kambana véleménye szerint Potiorek jósága pontosan be fog teljesedni: Nis még új év előtt elesik. A szerbek vesztesége úgy halottakban, mint sebesültekben igen nagy s a menekülő lakosság elárassza Bulgáriát. A szerb főhadiszállást hir szerint Mladenovácba teszik át.

Lazarevác elfoglalása.

A déli harcokról kiadott utolsó jelentés szerint, a szerb sereg nem tudta Lazareváci megerősített hadállásait tartani. Szerdán délután előnyomuló csapataink, amelyek közül különösen három gyalogezred tűnt ki, rohammal bevették Lazarevácot és körülötte levő magaslatokat. A szerb haderő erre visszavonult az Arangyelovác felé vezető vonalon. Több oldalról előnyomuló offenzívánk meglepő eredményeket produkál.

Tüzérségünk fölénye a szerb harcokban.

Szerbiában hódító uton lévő tüzérségünk önkéntese írja többek közt:

— Bár napról-napra előrehaladunk, kapitányunk mindig új és új, szinte csudálatosan rejtett fedezékeket talál és ez a magyarázata annak, hogy mindössze egy embert veszítettünk háromhónapos folytonos akcióink ideje alatt. Most erősen szorítjuk a szerbeket, épen ma vonultunk be — ellenállás nélkül — egy nagyobb mezővárosba. Innen már nem menekült el a polgári lakosság, sőt ellenkezően, igen szívesen köt velünk úzsora-üzleteket. Élelmiszerek akad eléggé bőven, de háromszoros árat is elkérnek érte. Tenyérnyi kis darab szalonnáért legkevesebb egy koronát fizetünk, tyukért, baromfiért négy-öt koronát is elkérnek.

A legénység ellátása most még jobb, mint a határszálon volt. A levesben a rendes marhahuson kívül nagy darab sertéshúst is kapnak. Csak zabunk nincsen. A lovakat kukoricával etetjük, amit szintén készpénzért veszünk.

A gyanúsabb szerbeket állandóan a határszélre küldjük, itt az operációk színhelyén csak föltétlenül megbízható elemet türünk meg. Er-

refelé már sok a macedón is, akik lelkesedéssel fogadnak, segítségünkre vannak s valósággal elárasztanak kedveskedéseikkel.

Zágráb, november 27. Szerbia felől nagyobb sebesült szállítmány érkezett ide s a sebesültek egyike, egy horvát ezred tiszte a legutóbbi szerbiai harcok következő érdekes részleteit mondotta el:

— E hónap 9-én a szerbek ellen megindult újabb offenzíva legforróbb, legdialmasabb napján sebesültem meg. A völgyből kellett megtisztítani a szemben fekvő magaslatot, ami mindössze három óra alatt megtörtént. Ezt időközben segítségünkre érkezett 24 centiméteres ütegeinknek köszönhetjük.

Az ilyen ütegek hatását leírni, elképzelni nem lehet. A rendes ágyu, különösen pedig a szerbek hét és fél centiméteres francia modelles ágyuja, a szó szoros értelmében gyerekjátéknak tűnt fel mellette. Egy egy lövedéke 137 kilogram súlyu. Hajnali öt órakor kezdődött a támadás. A nehéz ütegek szalvéja eldördült. A fekete hátu hegyoldalakon, sziklás völgyeken végigdübörgött a mindenséget megrázó hatalmas dördülés visszhangja. Ahova egy-egy lövedék lecsapott, tölcserít vajt a hegy oldalába, ormára s mázsás szikladarabokat vetett fel sok méternyi magasságra, majd szökőkút módjára valóságos kö- és törmelék-zuhatagot zúdított a szerb hadállásra.

A harmadik szalvé után szemmel látható volt, hogy a szerbek defenzívája megindult. Kürtészó harsant fel: — Rohamra! Ettől a rohamtól csak akkor várhattunk sikert, ha hamarabb elkészülünk vele, semmint a szerbek folocsudnak nehéz ütegeink rémítő hatása alól. A Sturm gyönyörűen sikerült. Szinte reptíve kuszunk fel a merdek sziklafalon. Bár jobb oldalt sűrű gyalogsági tüzeléssel zavarták a mieink a szerbeket, ezek mégis szinte elárasztottak golyóik záporával, de kevés eredményel, mert az új vonalban törtettük előre, a hajnal ködös volt és sötét, s azonkívül tüzelésük teljesen bizonytalan, rendszertelen volt.

Körülbelül tíz perc alatt fenn voltunk a domb párkányán. Még mindig nehéz munka várt ránk. A hegytetőn három ágyu, négy gépfegyver volt, jó fedezékekkel, ide csoportosultak a szerbek, minden ütegük körül külön kis várharc folyt le, de a huszonnégy centiméteres ütegeink a dombon keresztül néhány lövéssel elhódították a szerbeket.

Szerb hazugságok kegyetlenkedésekről

Budapest, november 27. A Bud. Tud. illetékes helyről nyert információ alapján esetenként megcáfolja a szerb sajtóirodának tisztjeink állítólagos kegyetlenkedéséről szóló híreszteléseit. Tisztjeink csupán az alattomos merényleteket torolták meg, ártatlanokat sohasem bántottak.

Pestis a szerb hadseregben.

Budapest. A Bud. Tud. jelenti Szalonikiból: Miután pestis esetek fordultak elő, a görög kormány betiltotta szerb sebesültek átszállítását.

A bolgár nemzeti komité követeli Macedónia elfoglalását.

Szófia. A bolgár táviróda jelenti: Macedóniában a szerbek irtózatosan kegyetlenkednek. A szerb tisztviselők zsarolnak, a komitációs nőket gyaláznak meg és a férfiakat bebörtönözik.

Szófia. A bolgár nemzeti komité tegnapi nagygyűlésén határozatilag kimondta, hogy a bolgárok cárját Ferdinándot megkéri, hogy parancsolja meg vitéz hadseregének Macedónia megszállását, hogy szabadulást vigyenek ártatlanul sanyargatott testvéreiknek. A határozatot küldöttség vitte el.

a kabinetirodának és a miniszterelnöknek.

Bukarest, november 27. A Dinicateának jelenti Szófiából: Tegnapi a bolgár hadügyminiszter a szobranjének törvényjavaslatot terjesztett be, mely szerint a békelétszámot körülbelül százezer emberrel felemelik, ami nagy megerősödést jelent a bolgár hadseregre nézve.

Filipescu akciójának kudarca.

Bukarest. Filipescu nemzeti akciójának népgyűlése kudarcot vallott. Maga Filipescu csak rezolúciót olvasott fel, de beszédétől elállt.

Visszahívják Wied herceget?

Szófia. Albániában mozgalom indult meg, hogy Wied herceget visszahívják az albán trónra.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Szombat: Nagy hangverseny és Nincs elveszve Lengyelország, Hazáért királyért, Elszállásolás, daljáték. — C.

Vasárnap: Limonádé ezredes.

* A Vörös Kereszt december 8-iki hangversenye iránt oly széleskörű érdeklődés nyilvánul meg, amilyen csak a legkritikább esetben fordul elő. Az a hír, hogy Sándor Erzsébet és Berger Károly lesznek a december 8-iki estély szereplői, az egész megye területén oly érdeklődést keltett, hogy a megye előkelősége már most megváltotta jegyét, hogy ebben a nemes formában áldozzék az aradi Vörös Kereszt részére. A rendelkezésre álló jegyek Scherhag H. és fia cégnél kaphatók 4—1 korona árban. Felülfizetéseket köszönettel vesz és hírlapilag nyugtázza a Vörös Kereszt.

* A Limonádé ezredes. Kevés olyan énekes bohózatnak volt az aradi színházban olyan sikere, mint a holnap este színre kerülő Limonádé ezredesnek. A darab a bemutatás régi szereplőivel kerül színre. Ujjak lesznek Járay, Kiss Miklós, Fülöp Imre, Borozsnyai. Délután a Cigányprimás kerül színre.

* „Miként a sas . . .“ (Izgalmas aviatikus dráma az Urániában.) Minden várakozást felülmúló sikere volt a színház tegnapi nagy slágerének, a dráma azonban minden tekintetben kiérdemelte az érdeklődést, mellyel fogadták. Meséje gyönyörű, fordulatos, kiállításai mesterei, egyes jelenetei pedig szinte elérhetetlen művészettel vannak a drámába beállítva. — Ostende ostroma és bevétel az Urániában. Két kiváló aktualitást mutatott be tegnap a színház. Az egyik a világháború egyik legjelentősebb eseménye: Ostende belga város elfoglalása. A kép részletesen beszámol az ostrom előkészületeiről, lefolyásáról egészen addig, míg a német katonák dicsőfényesen bevonulnak a városba és elhelyezkednek az újonnan elfoglalt területen. A másik kép a hatalmas német hadsereg és a haditengerészet gépezetében enged bepillantást, e hatalmas organumoknak működését tárja elénk kiváló felvételekben. 5

* A rajvonalban. (Szenzációs haretéri felvételek az Apollóban.) Az eddigi haretéri felvételek — őszintén bevallva — nem elégitették ki azt a várakozást, amelyet az itthonmaradt közönség a kinematográfiától elvárt a háborús időkben. Leginkább azokat az apróbb epizódokat kaptuk a haretéri mozifelvételekben is, amelyeknek szízeit a képeslapok hozzák hét-ről-hétre. A beavatottak tisztában vannak azazal, hogy ennek nem a filmgyárak a hibásai, hanem a hadvezetőség szigorú parancsa, amely megtiltotta, hogy a csapatok operációjáról mozgófelvételeket készítsenek. A monarchia hadvezetősége, úgy látszik, engedékenyebb álláspontra helyezkedett. Erre enged következtetni az a körülmény, hogy az „Osztrák-Magyar Mozgófénykép Hatiszemle“ vállalat operatőreij a tűzvonalban készíthettek szenzációs felvételeket. A csapatok felfejlődését, a gépfegyverek elhelyezését s az ágyuk működését látjuk közvetlenül magunk előtt ezekben az eredeti s történelmi értékű felvételekben, amelyet a fővárosi mozikkal egyidőben szombaton és vasárnap mutat be az Apolló-színház több más háborús sorozattal. 3

Sélmilliót, vagy egy szép leányt.

(A kozákezredes hadisarca. — Rzesow nehéz napjai. — Egy elmenekült kereskedő elbeszélése.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 27.

A háboru szines eseményei között sok olyan van, amelyről — ha nem most, velünk együtt élő, közénk került emberek mondanak el — azt kellene hinnünk, hogy regényíró fantáziája gondolta ki. Ilyen izgalmas és megrázó történetet mondott el egy vagyonos galiciai kereskedő, aki északnyugati Galicia egyik városából Rzesowból menekült el. T. Miksa, a rzesowi kereskedő a következőket mondotta el a virágzó városban az oroszok uralma alatt átvett napjairól:

— Amikor csapataink először kiűrtették stratégiai okokból Rzesowot, csakhamar bevonultak oda az oroszok és megszállták a várost. A parancsnokló orosz tábornok a körülményekhez képest jó ember volt. Megtiltotta, hogy az utcán járjunk, hogy jó ismerősök és családtagok egymást látogassuk, kibirdette, hogy a ki gyanusan viselkedik, azt felkötötte. De azért jó ember volt, mert később jött még rosszabb is.

A tábornok beteg lett és egy kozákezredes került a helyébe. Az ezredes magához hivatta a jobb nevű embereket és tudtukra adta, hogy a városra ötszázezer korona hadisarcot vet ki. Én is a jobb nevek között voltam, innen tudom, hogy miként történt a nevezetes „audiencia.”

— Ötszázezer korona parancsnok ur — mondtuk — ennyi pénz itt nincs, talán még ötezer se. A gazdag emberek elutaztak és nekünk enni is alig van, nem hogy egy félmilliónk lenne.

Nagyon rövid választ adott az ezredes:

— Négy napot adok a hadi sarc beszedésére. Ma szerda van — mondta a parancsnok — szombat délig vagy a pénz van itt hiány nélkül, vagy összelövetem a várost!

Ezzel sarkon fordult és adjutánsa intett, hogy elmehetünk.

Othon tanácskoztunk órákon és napokon át, hogy mit tegyünk. Tanácsalank voltunk. Pénteken reggel újra elmentünk az ezredeshez és kértük, legyen könyörületes. Ridegen ragaszkodott a félmillió hadisarchoz, ismételte, hogy másnap, szombaton délig együtt legyen a pénz, mert másképen a várost egyenlővé teszi a földdel.

Siránkozás és fájdalom tanyája volt a mi városunk. Szombaton pedig még egy utolsó kísérletet tettünk. Reggel felkerestük a parancsnokot és sirva könyörögtünk, ne büntesse a városban a pénztelenségünket. Ekkor, mintha meghatotta volna a szavunk, mosolyogva lépett hozzánk:

— Jól van, hát nem ragaszkodom a pénzhez. De van egy feltételem. Tegnap este láttam az utcán egy leányt. (Megmondta a nevét is.) Ha ez a leány ma délig itt lesz a lakásomon, akkor felmentelek benneteket a hadisarc alól. Délig van időtök. Most mehettek.

Elképzelhető a mi kétségbeesésünk. A leány fivére is ott volt közöttünk. Ökölbe szorított kézzel, sápadtan hallgatva a parancsnokot, de szerencsére, tudott uralkodni magán.

Eleinte azt határoztuk, hogy a leányhoz el sem megyünk. Tizenhét éves, tiszta, gyönyörű leány... De otthon, amikor hazamentünk és láttuk az asszonyainkat, a kis gyermekeinket sirni, azokért tennünk kellett valamit. El-

mentünk a leány szüleihez. — Az apja nagybetegen feküdt. Az anyja is beteg a sok virasztástól. A leány szótlanul, sápadtan ült, amikor bementünk. Még nem sejtettek semmit. Azután kezdtük vontatottan, lassan elmondani, hogy miről van szó. Nem tudom, hogy történt, de elmondtuk. Arra eszméltem, hogy a leány odarohant az apja ágyához és zokogva hullt le a földre.

— Nem megyek. Nem megyek. El fogunk pusztulni — kiáltotta örjöngve és kétségbeesetten.

Volt közöttünk egy rzesowi polgár, aki a szívfacsaró jelenet után odaomlott az ágy elé. Nyolevanéves ember, ott sirt a földön és könyörgött a leánynak, hogy mentse meg azt a sok ártatlan asszonyt, leányt és gyermeket, akiknek az élete most tőle függ.

Hosszúnak látszó, kínos pillanatok teltek el. A leány felemelkedett. Soha nem tudom elfelejteni, ahogy akkor végig nézett rajtunk. Ilyen tekintetük lehet azoknak, akik a vérpadra készülnek. Nem szólt az egyetlen szót sem. Magasokolta az apját és anyját aztán elment.

Nem sok idő mulhatott el, amikor az utcáról különös zajt hallottunk. Megrémültünk, mert azt hittük, hogy a kozákezredes már reánk szabadította vad kozákhordáját.

Az utcán folyton nagyobb lett a lárma. Ki sem mertünk nézni. Néhány perc múlva berohant valaki és magából kikelve kiáltotta:

— Itt vannak a huszárok!

Nem tudom elmondani — folytatja a kereskedő — hogy mit éreztünk akkor. Mintha a megváltás jött volna. Kirohantunk az utcára. Már akkor kint volt mindenki. Néhány orosz katona szaladgált halálos ijedtségben, zavartan, már azt sem tudták, mit csinálnak. Néhány pillanat múlva ott voltak a huszárok a mi utcánkban. És az elmaradt orosz katonák térdre állva, összetett kezekkel várták őket, kegyelmet kérve. Ó, milyen jól esett térdelő, meg-alázkodott oroszot látni.

Sokan az orosz parancsnok lakása felé siettek. Már a mi katonáink voltak ott és sok orosz, akik foglyul estek. Az a szegény leány boldogan rohant haza és ráborult sirva, reszketve az édesanyja szívére. Már ott állt az orosz parancsnok lakása előtt, amikor megtudta, hogy megjött a szabadulás a legborzasztóbbtól... Künn volt az utcán az egész város. Az emberek — nők és férfiak — a huszárok kezeit csókolták. És kihordta mindenki a huszároknak, amije volt. Ételt, ital garmadával. Az oroszok drága pénzeket kínáltak a dohányért és ételért. Elástuk előlük a földbe, most mindent kiszedtünk.

A mi katonáink a város! övező dombokon találtak négy orosz ágyut a városra szegezett tátongó torokkal és sok löveget. Az orosz parancsnok — úgy látszik — elkészült rá, hogy beváltsa az ígretét.

Mikor az oroszok most másodszor is megszállták Rzesowot, persze egyetlenegy sem maradt ott azok közül a polgárok közül, akik keresztül éltek a rzesowi első orosz uralom napjait. Mihelyt a mi csapataink elvonultak, mi is utra keltünk Krakó felé és talán megerjük, hogy legelsőnek az a szép, fiatal leány menekült családjával, aki már egyszer majdnem életénél drágább kinséget áldozott megmentésünkért...

Rabolnak a francia katonák.

Egy hadifogságba került francia naplója.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 27.

Egy francia katona naplóját olvassuk. Az írója hadifogoly Németországban. Harminc éves, polgári foglalkozása: kereskedő. Feljegyzéseit átadta a fogolytábor parancsnokának, aki németre fordította és egy lapban kiadta. Ebből a naplóból valók a következő tények:

Augusztus 12-én a katona Sensbe érkezett. Rossz éjszakája volt, a puszta földön hevert, mert nem volt szalma. Felszerelték és olyan káppit kapott, amely a válláig ért. Gyakorlat közben látta, hogy nincs fegyelem, az előjárók tudatlanok és arra a következtetésre jutott, hogy „el vagyunk butulva és állatiasodva”. Mikor a csapat elhagyta a várost, egy sebesült hajléktalanul meghalt, mert okmányok nélkül érkezett valahonnan és sehol sem akarták felvenni. Augusztus 26-tól a naplóban megismétlődik a szalma hiány miatt a panasz: „Nincs inni való, a földön alszunk, étel nélkül vonulunk ki, már kenyerünk sincs, nagy az éhség, elgyengülünk a szomjúságtól, ebédre egyetlen sárga répát ettem”. Ezek a panaszok id naponta előfordulnak.

A napló szerint a Fosse melletti csata „mészárszék” volt. A huzódzókat a százados revolverrel kergeti előre. Ugy láttuk, hogy vágóhidra visznek bennünket és nem tudjuk miért.

Szeptember 5. a napló írója először van Sommeillenél. Ezekről a harcokról szó szerint ezt írja:

IX./6. Ma reggel a lövészárokból 10 perces gránátos. Rettenetes. Ki merre tud, arról menekül. Sok sebesült, néhány halott. Délben értesülök, hogy katasztrófa történt. Este a gyülekezésnél egy tiszt gyáva kutyáknak nevezte: A 46. ezred egy hadnagya arcul üt egy beteg hordozót, mert nem a betegeknek, hanem a front mögött van. Egy csendőrszázados és néhány élelmezési tiszt revolverrel fenyegetnek, mert azt hiszik, hogy mi parancs nélkül jöttünk ki a tűzvonalból. A katonák morognak és fenyegetődznek. A tisztek hallgatnak. Okosak tették.

IX./7. Csendőrtisztek kergetnek a lövészárokból. Ma rosszabb a helyzet, mint tegnap. Gránáttűzben irok. Pezsgőt iszunk, amelyet a menekültek lakásaiban találtunk. Árkokat ásunk. Délután házakat fosztogatunk. Egy kis körsetát teszek. Utálat fog el. A pincét alaposan kifosztották. Sokan lerészegedtek. Könyvtár, gyermekszoba, ruhaszekrény, minden felforgatva.

Néhány nappal később a napló Musseyből jelenti jellemző rövidséggel: „Házak fosztogatása.”

Tehát francia katonák francia földön, francia polgárok házeit fosztogatják.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Mágnás Elza gyilkosai Ma folytatta a budapesti büntető törvényszék esküdtiséke a Mágnás Elza gyilkosai bünpörének tárgyalását. Az annak idején szenzációs bünpör e második tárgyalása érdekességben megcsappant, ma már alig egy két ember hallgatta Turocsányi Elza gyilkosságainak, Nick Gusztáv és Kóbori Rózának immár másodszori tetemrehívását. Több tanu nem volt megidézhető, mert a háboruban teljesítettek katonai szolgálatot, de a múlt eljárás folyamán vallottak és így vallomásuk felolvasható. Két tanut hallgattak még ki, a melylyel a bizonyítási eljárás befejezést nyert.

Tizenkilenc hadihajót vesztett Anglia.

(Éjjeli harcok Flandriában. — Lassu előrenyomulás. — Elsülyedt angol sorhajó.)

Távírási tudósítás.

Berlin, november 27.

Genf-ből jelentik: A párisi „Journal” tudósítója írja a flandriai harcokról: A németek megváltoztatták a taktikájukat annyiban, hogy a gyalogságuk most már nem nappal, hanem éjjel intézi a mieink ellen a támadásait, a melyek a számukra jelentékeny sikereket eredményeztek. E támadásokat mindig teljesen pihent csapatok intézik soraink ellen, azaz olyan ezredek, amelyek nappal a bivakok mögött táboroznak és csak a sötétség beállta alkalmával, mikor a mi tüzéségünk nem rendelkezik célpontokkal, kocsikban és automobilo-kban érkeznek a frontba. Német foglyok kijelentése szerint olyan csapatokat, amelyek napközben a lövészárkokban fekszenek, nem használnak fel szuronyrohamra. Ez megmagyarázná a németek támadásainak hallatlan erejét és azt, hogy időről-időre sikereket is érnek el a kifáradt francia csapatokkal szemben. A francia lövészárkok csupán 800 méternyire vannak a németektől és egy hatalmas falura emlékeztetnek. A tájékozódás bennük olyan nehéz, hogy a katonák a keresztutaknak rendszer utcasínevezést adtak.

Lassu előrenyomulás az yperni vonalon.

Amsterdam, november 27. A londoni „Morning Post” tudósítást közöl, amely beismeri, hogy a németeknek sikerült az Ypern—Dixmuiden-i vonalon előrenyomulniok. A tudósítás továbbá jelenti, hogy a németek erős csapatokat vezényeltek ebbe az irányba és a támadás után a szövetségesek kénytelenek voltak négy kilométernyi területet átengedni. A tüzéségi harc rettenetes volt és mindkét részről nagy a veszteség. A németek megerősítést kaptak és sikerült nekik tüzéségüket kedvezőbb állásokban elhelyezni. A német lövészárkok is mindig előbbre kerülnek, amelyekből a németek táradhatatlanul támadják a szövetségesek állásait. A szövetségesek megkísérelték a német hadállásokra csolnakokban elhelyezett gépfegyverekkel tüzelni, a német ágyuk azonban csakhamar elhallgattatták a gépfegyvereket és elzavarták a csolnakokat.

Attört francia arcvonal.

Berlin, november 27. Rosendaalból jelentik: A párisi „Journal”-ban egy francia katonatiszt az egyik német gyalogezred Ypern melletti támadását így írja le:

— Abban a pillanatban, amikor a német csapatokat felénk láttuk rohanni, gyilkos gépfegyver és puskatűzbe fogtuk őket, sőt néhány tüzerítégnak is sikerült gyors iramban kedvező állást elfoglalni és a németekre oldalt tüzelni. A nagy golyózápor ellenére is a németek olyan elhatározottsággal nyomultak előre, hogy sikerült nekik a mi állásainkat négy helyen keresztültörni, bár a mi csapataink is hősiessé ellentállást tanúsítottak. Szerencsére ezen a területen lovasságot nem lehetett felhasználni, úgy, hogy mi zavartalanul vonulhattunk néhány kilométernyire vissza. A németek megelégedtek azzal, hogy lövészárkaikat elfoglalták.

Ugyanazak Rosendaalból jelentik, hogy hollandiai lapok szerint Bóthune lakosságát felszólították, hogy a várost ürítse ki és meneküljön, mert minden élelmiszerkészletre a katonaságnak van szüksége. A városban 20.000 francia és angol sebesült van. Boulogneban két szállítóhajó érkezett meg, amely angol tüzéséget és tengerészeket hozott.

Téli az Yser-vidéken.

Berlin, november 27. Rotterdamból jelentik: A „Tijd” tudósítója jelenti „Dünkirchenből: A hóviharok tartósakká váltak és megnehezítették az operációkat. Erős fagy is állott be, amely a posványos talajd meg-

keményítette és a puha földet darabos tömeggé változtatta, amely a lovasság előrehaladását és az ágyuk elhelyezését akadályozza. A tél az egész környéket megváltoztatta és egy pillanatra elfelejti az ember a szomorú háborút, mikor a bájos téli tájat nézi, amelyet a színes francia uniformisok rendkívül élénkítenek. Ugy a szövetségesek, mint a németek elkövettek mindent, hogy a lövészárkokban való tartózkodást elviselhetővé tegyék. Ahol idő és alkalom megengedi, a szövetségesek cementfalakat építenek az árkokban. Az állásokat szalmával és más anyaggal rejtik el. A szövetségesek ágyui uralkák most a területet. Csak a német gyalogság és lovasság léphet fel, mert a szövetségesek ágyui az Yser mindkét partján dö-rognak.

Igazán csodálatraméltó, hogy milyen halálmegevetéssel kísérelték meg a német utászok a legutóbbi napokban, hogy az áradást és magát az Ysert is áthidalják. A legsűrűbb golyózáporban se tágtítottak és megmaradtak munkájuk mellett. A franciák különös hadicsellel dolgoznak, hogy az ellenséget ágyuiak felállítása tekintetében tájékoztatlanóságban tartásák. Ugyanis valamilyen robbanóanyagot használnak, amely nagy zajt és nagy füstöt okoz. Ezeket bizonyos időközökben különböző helyeken felrobbantják és így az ellenség nem tudhatja meg, hol állanak az ágyuk. Ezt a hadicselt ugyan a németek is ösmerik, de még se marad hatástalan. A tüzéségi párbaj alatt az összes városok és falvak rendkívül sokat szenvedtek, de a legtöbbet Nieuport, bár Baume-öt is erősen bombázták. Itt tartózkodott eleinte a királyi család és itt fogadta Albert király Poincaré köztársasági elnököt is.

Kárpótlás Luxemburgnak.

Berlin. Luxemburgot Németország kárpótolta a német seregek átvonulása alkalmával szenvedett mezei károkért ötnegyed millióval és a középületek használatáért háromszázezer frankkal.

Az angol flotta veszteségei.

Berlin, november 27. Londonból jelentik 26-iki kelettel:

Az alsóház tegnapi ülésén közölte Churchill az admirális első lordja, hogy a Bulvark sorhajót november 25-én reggel Sheernessben a levegőbe röpitették. 700—800 ember életét vesztette, csak tizenkét embert sikerült megmenteni. A tengernagyok, akik a katasztrófának szemtanúi voltak, ama meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy a katasztrófát belső robbanás okozta, miután az esetet nem követte a tenger vizének háborgása. A hajó három perc alatt elsülyedt.

A Bulvark sorhajó 1890-ben épült, 15250 tonna tartalmu, sebessége pedig 18—19 mértföld. A hajó négy 30,5 és tizenkét 15 centiméteres ágyuval van felszerelve. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

BERLIN. A lapok kimutatják, hogy az angol flotta vesztesége eddig tizenkilenc hadihajó, közte két sorhajó, öt páncélos cirkáló. Hatezer ember vesztette életét az eddig elpusztult angol hajókon.

Berlin, november 27. A kopenhágai National Tidende jelenti: Az Amerikából jövő „Olympic” vette észre elsőnek, a szorult helyzetben lévő angol „Audacions”-t. Rögton érintkezésbe lépett vele s a 800—900 főnyi legénységéből 250-et fedélzetére vitt. A többi odasielő hadihajók vették fel. Az Olympic utasainak megtöltötték, hogy Angliában a katasztrófáról

említést tegyenek. Az Olympic a jobboldalt erősen sérült óriáshajót a kikötőbe akarta vonatni, de igyekezete meddő maradt. Fél órával később az Audacions elsülyedt, legénységének utolsó 250 emberét külön odarendelt mentőhajó Belfastba szállította.

London, november 27. A Times jelenti, hogy Jarmouthnál tegnap egy halászbárka 9 legénnyel aknán elsülyedt.

Kitüntették a Karlsruhe kapitányát.

Berlin, november 27. Köhler, a Karlsruhe német cirkáló kapitánya az első osztályu vas-keresztet kapta.

Szenegállak és hinduk — a civilizáció harcosai.

Berlin, november 27. Vandervelde belga szociálista vezér, mint Rosendaalból jelentik, Albert belga király kérésére látogatást tett a szövetségesek frontján, amely alkalommal két belga ezred előtt beszédet mondott. Ebben a beszédben többek között az mondta, hogy az indusoknak és a szenegáliai katonáknak a szövetségesek soraiban való jelenléte annak a bizonyítéka, hogy most az egész emberiség küzd a szabadságért és a civilizációért a németek ellen. A berlini szociálista pártlap, a „Vorwärts” röviden csak a következő megjegyzést fűzi Vanderveldének ehhez a beszédéhez: „Eppen az indusok és a szenegálok küzdenek a civilizációért! A háboru egyik-másik ember-társunk eszében mégis csak nagyon különös zavarokat okozott!”

Anglia két amerikai állam ellen.

London, november 27. Charles Robert's a külügyi hivatal nevében közölte, hogy Anglia és Franciaország tiltakozása, amelyet Kolumbiában és Equadorban amiatt támasztott, mert a németek a Galopagos szigeteken táviró állomást szereltek fel és flottabázist rendeztek be, — nem volt eredményes, miért is Anglia és Franciaország kormányai az Egyesült-Államok intervencióját kérték, hogy eszközöljék ki Equadornál és Kolumbiánál a semlegesség szigoru betartását. Egyben kijelentették, hogy amennyiben Kolumbia és Equador kormányai megmaradnának a mai magatartásuknál, Anglia és Franciaország kénytelenek lesznek szükuégből érdekeik megvédése céljából megfelelő intézkedéseket tenni. Az amerikai kormány kijelentette, hogy kész ezeket a közléseket Kolumbia és Equador kormányainak megtenni.

China és Japán konfliktusa.

Amsterdam. Pétervárról jelentik: A Rjecs szerint a kínaiak és japánok konfliktusának elintézésére Pekingbe konferenciát hívtak össze.

Főispánból — huszárkadét. Bernáth Zsigmond volt ungmegyei főispán a háboru kezdetén önként katonai szolgálatra jelentkezett. A volt főispán egyidőben aktiv huszártiszt volt, mikor azonban politikai pályára lépett, lemondott a rangjáról s így a háboru kezdetén, mint egyszerű őrmestert osztották be a 7-ik huszárezredbe. Bernáth Zsigmondot az egyszerű őrmesteri rang nem akadályozta meg abban, hogy hazáját így is ne a legnagyobb hősiességgel szolgálja. Három hónapon keresztül vítéül küzdött az ellenséggel, több ízben ki is tüntette magát, így történt meg, hogy a harotéren a volt főispánból lett őrmestert kadéttá nevezték ki. A „fiatal” kadét néhány nap előtt szabadságot kapott és tegnap a harotérről hazajött biharmegyei birtokára: Kosgyánra, ahol ismerősei az előléptetésért elhalmozták gratulációival.

Az oroszok visszavonulása várható.

(Galiciát is kiűrik? — Pótolhatatlan ágyú és fegyverveszteségek. — Északon lesz a nagy döntés. — Másodszor is kivertük az ellenséget magyar földről.)

Távirati tudósítás.

Bécs—Berlin—Budapest, november 27.

A szövetséges seregek orosz-lengyelországi sikereiről a Lokalanzeiger a következő feltűnő közleményt hozza:

— Az újabb nagy katonai sikerek az orosz határon a katonai összhelyzet szempontjából rendkívüli jelentőségűek, különösen ha az a remény teljesül, hogy a mostani részleges győzelmek a végső győzelem előhírnökei. A mai viszonyok mellett az oroszok veresége még lesújtóbban és demoralizálóbban hathat a franciákra, mint a maguk vereségeik, minthogy Franciaország elejétől fogva meg volt arról győződve, hogy katonailag Németországgal nem egyenlő értékű és minden reménye Oroszország volt. Ha Oroszországot megverik, akkor Franciaország részére a remény utolsó szikrája is kialudt és egy német-osztrák-magyar döntő győzelem az oroszokon hatásaiban ki sem számítható. A keleti nagy offenzíva mindenesetre azt bizonyítja, hogy az az eredeti terv: először nyugaton végezni és azután minden erővel a keletre törni, lényegesen és pedig Németország és az osztrák-magyar monarchia katonai és politikai összhelyzetére előnyösen változást szenvedett.

BERLIN. A Lokalanzeiger-ben egy tekintélyes személyiség odanyilatkozik, hogy az orosz hadvezetőség a visszavonulást talán már a legközelebb megkezdi. A visszavonulás valószínűleg kiterjed Galiciára is. Az oroszok ágyú- és közifegyverei nagyon megritkultak.

BERLIN. A Vossische Zeitung megállapítja, hogy Oroszország ágyúvesztése ezidő szerint pótolhatatlan.

A moszkvai tartaléksereg veresége.

BERLIN. A haditudósítók jelentik: Az oroszok Varsó felől érkezett erősítése már a moszkvai tartaléksereg volt. A moszkvai sereg támadása azonban összeomlott. A német ifjak dalolva harcoltak és győztek. Az oroszok most Lublin felől, Ivangorodtól és Visztulán keresztül jelentékeny erőket irányítanak a lengyelországi harctérre. Mozdulataikat aviatikusok figyelik meg.

Orosz híradások a lengyelországi harorról.

Krisztiánia, november 27. A Daily Telegraph pétervári levelezője, Grauville Fortescue táviratozza: A német trónörökös hadserege (A derék angolok rendületlenül azt hiszik, hogy az északi német seregeket a trónörökös vezeti) az utolsó öt napon át, amióta a Thorn-seregtől előrenyomult, Varsót fenyegette és már nyugtalanító közelségébe jött Varsónak, amikor végre feltartóztatták előretörésében. A németek arra törekedtek, hogy keresztülvigyék merész tőp-jukat. Miután külső vonalon harcoltak és a legjobb sztratégiai vasutakat használhatták föl: módjukban állt, hogy támadásukat a tettségük szerint megválasztott pontra irányítsák és ez a pont az orosz front leggyengébb része volt. Plocknál mindössze két orosz hadtest állt szemben öt némettel (?) és ily tulerő elől kétségbeesett ellentállás után az oroszoknak vissza kellett vonulni. Így kénytelenek voltak — praktikusán szólva — nyitva hagyni az utat Varsó felé a németeknek. A németek csakugyan nagy gyorsasággal nyomultak előre és mindent elkövettek, hogy elérjék Varsót, mielőtt még az oroszok erősítéseket kapnának. Az oroszok visszavonulásuk mentén elpusztítottak mindent, amit az ellenség hasznára fordíthatott volna és a Bzura folyónál újabb ellentállás kifejtésére gyülekeztették csapataikat, azonban a tulnyomó erejű ellenség elől itt is ki kellett térniük. Innen kezdve a németek előrenyomulása szállítási nehézségek miatt csak lassabban történhetett. A németek ismét kénytelenek voltak visszavonulni. (A oszta azonban tovább tart, mint ez az angol lapitudósító további közléseiből ki is tűnik.) Ha a német csapatok, amelyek minden

visszafelé irányuló mozdulatukban is rendkívül határozottak és készek, ezt a készségüket most nem tartották volna meg, helyzetük könnyen veszélyessé válhatott — volna.

A tudósító végül hozzáteszi, hogy bővebb részleteket jelenleg nem közölhet a harcokról.

Basel, november 27. A Baseler Nachrichten közli a Corriera della Sera tudósítójának híradását, amely azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a német hadvezetőség egyik utóbbi jelentésének ez a része: „Plocktól délre” miként érthető. A pétervári jelentés így vélekedik:

— A németek egyidejűleg nyomultak előre délre Lodz és keletre Varsó felé. Hindenburg csapatai ilyenformában a Visztula és a Varta között a Lodz—Skjernewice vonalon hajló körívet alkotnak. Ugylátszik tehát, hogy a németeknek sikerült az orosz sereg egy részét Novo-Georgiewsktól és Varsótól elvágni és hogy Hindenburg serege a szabad Visztulát maga mögött hagyva délkeleti irányban halad. Plocktól délre tehát annyit jelent, hogy Hindenburg haditerve a keresztülvitel végső szakaszához érkezett.

Przemysl erősen ellentáll.

Bécs. A parlamenti könyvatos tudósító írja: Hadseregünk főparancsnokságától illetékes helyre az az értesítés érkezett, hogy Przemysl második ostroma ezideig egyetlen egy lépéssel sem haladt előbbre és hogy a vár erődítményei az oroszok iszonyu rohamainak ellenére egyáltalán nem szenvedtek. A főparancsnokság arról értesült a városban, hogy a védősereg állapota olyan, hogy a további sorsa miatt aggodalomra nincs ok.

Orosz embartelenség.

RÓMA. Itteni nagykövetségünk közli, hogy egy kapitányunk messzétől megfigyelte, amint az oroszok november tizenhatodikán Przemyslnél tizenöt emberből álló őrzőcsapatunkat elfogták, egy házfalhoz állították és agyonlőtték. A főparancsnokság nyilvánosságra hozatta a nemzetközi jognak ezt az embertelen megsértését.

Kiverjük az oroszokat a Kárpátokból.

Kassa: Az egész északkeleti harctéren csapataink feltartóztathatatlanul nyomják vissza a betört orosz csapatokat.

Ungmegyében a határon túlra vertül vissza őket és az erdőkben szétszóródott kózákat egyenként szedik össze osendőreink. A közigazgatás Ungban teljesen rendben folyik, az oroszok betörésének jóformán látható nyoma sem maradt.

Zemplénmegyében tűzsergünk ágyúzása alatt az oroszok megsemmisítő vereséget szenvedtek és menekülnek a határ felé. Újabb és újabb csapatok nyomulnak utánuk és az oroszok kiverése csak idő kérdése, annál is inkább, mert az orosz csapatoknak más csapatrészekkel semmiféle összeköttetésük nincs és így segítségre egyáltalán nem számíthatnak.

Sárosmegyében a határszéli szorosokon szintén benyomultak az ellenséges csapatok, melyeket azonban tűzsergünk előre elkészített pozíciókban készen várt a magyar honvédek és népfelkelő csapatokkal együttműködve teljesen visszavert, úgy hogy Sárosmegye jóformán teljesen meg van tisztítva az ellenségtől.

A győzelmek híre a főhadiszálláson nagy örömet keletkezett. A lakosság bizalma teljes és a kormánybiztos plakátja, amelyen nyugalomra inti a lakosságot, tulajdonképpen felesleges is volt, miután senki sem kételkedett abban, hogy az orosz betöréseknek nincs jelentősége és veszélye.

Kassa. Uzsoki csapataink előnyomulnak Galiciában. Zemplénben az ellenséget visszazoritottuk Szinnáig, ahol tűzsergünk oldalafogta az oroszokat. Az üldözött ellenség magárahagyva a főseragétól elvágyva küzd. Sárosmegyéből az oroszok futva menekültek.

A kassai pánik.

Kassa. Blanár Béla polgármester a hadtestparancsnok értesítése alapján közhírré tette, hogy a városból eltávozásra ok nincsen.

Kassán ugyanis — mint az ottani lapok írják — valami ostoba, vagy rosszakaratu hír pánikot idézett elő. A város lakossága megrohanta a vonatokat és menekült a városból ok nélkül, pusztán csak azért, mert a közönséget rémmesékkel traktálták.

Az okatlan pánikszerű menekülés megakadályozására Blanár Béla dr. polgármester a következő hirdetményt bocsátotta ki:

— A hadtestparancsnokság értesítése folytán közhírré teszem, hogy a városból való eltávozásra ok nincsen. A riasztó hírek terjesztői ki fognak nyomoztatni a legszigorúbban megbüntettetni.

Megriadtak az oroszok a munkácsi vártól.

Munkács, november 27. Egy elfogott orosz altiszt elbeszélte, hogy ezredparancsnoka Munkács közelében ismeretlen várra bukkant, amely térképen nem fordult elő. Azt hitte, hogy új erősegy fenyegető veszéllyel csapata és meghátrált a vár elől. Amint kiderült: a félelmes vár a régi Rákóczi vár, amelyet most börtönnek használnak.

A Kárpátokban elfogott oroszok.

Nyíregyháza. Tegnap kezdődött a kárpáti harcokban elfogott oroszoknak beszállítása az ország belsejébe. A foglyokat szállító első vonat tegnap érkezett ezer orosz fogollyal a nyíregyházi vasúti állomásra. Egy orosz zászlóalj körülkerített két század magyar bakát, de hamarosan megérkezett egy honvédsereg és körükerítette az orosz zászlóaljat. Rohamra indult ellenük, de az oroszok mind feltartóztatták a kezüket és megadták magukat.

Cserkeszlázadás Galiciában.

Bécs. Egy előkelő osztrák pénzügyi vezető tisztviselője, aki Lembergbe érkezett haza, a következőket mondta el:

— Amikor az oroszok bevonultak Lembergbe, a pénzügyi vezetők már beszüntették működésüket. Minden pénzügyi vezető egy-egy főtisztviselője Lembergben maradt, az el nem szállított könyvek és irattár felügyelésére. Nekem sikerült ezer rubel váltásdíj ellenében intéseim levelezésének és könyveinek elszállítására engedélyt nyernem. Most ezeket Bécsbe viszem.

Az osztrák pénzügyi vezetők közül Lembergben egyetlen egy sem működik, ellenben az orosz állami bank november 1-én megkezdte működését.

Nekem négy nappal ezelőtt sikerült Lembergbe kijutnom. Aznap rendkívül nagyszámú cserkesz katonát láttam átvonulni Lembergben. Ezek a cserkeszek foglyok voltak. A cserkeszek, amikor megtudták, hogy Oroszország és Törökország között kitört a háború és hogy török csapatok a cserkesz lakta vidéken vonultak át a Kaukázusba, azt az óhajukat fejezték ki, hogy engedjék őket haza. Amikor — természetesen — ezt megtagadták, a cserkeszek, akik haza akartak menni földjeiket és családjukat a törökök elől megvédeni, engedetlenkedni kezdtek, úgy, hogy még fegyverekkel is lövtek rájuk. A cserkeszek lázadásának következményeképpen, mintegy kétezret közülük összefogtak s ezeket láttam Lembergben átvonulni.

A szerb katonák.

(Nyomer és fosztogatás. — Két érdekes irás.)

(Szerbiából hazatért munkatársunktól.)

A szerb harctéren két érdekes és fontos dokumentum került a kezem közé. Az egyik azt bizonyítja, hogy a szerb katonák a saját hazájukbeli polgárság házában is fosztogathatnak, a másik pedig azt a tényt igazolja, hogy a sok szenvedés miatt még az olyan szerb katonák is öngyilkosságra gondolnak, akik pedig végig a háború után.

Ime a két bizonyíték: Szabácsban a Karagyovics-utca 137. számú hajdan esinos kis házában első emeleti lakásába nyitottam be G. hadnagy társaságában. A konyhában, a bejárattal szemben, föltűnő helyen kemény papírra írott figyelmeztetést pillantottunk meg. A cirilbetűs írást magamhoz vettem és most lefordítottam magyarra. Szövege a következő:

Minden katonának, kivétel nélkül! Ne menjen be ebbe a szobába, ez a szoba a 18-ik gyalogezred parancsnokaságáé, vannak ott holmik (butorok) ne bántásák ezeket, mert ha az ügyeletes valakit rajta kap, azonnal agyonlövi.

Ez a figyelmeztetés akkor készült, amikor október végén erőteljesen kezdődött meg Szabács ostroma és a szerb lakosság elhagyva a várost, szerb katonaság szállotta meg azt. A fenyegetés, ugyilátszik használt, mert a szobákban mindent érintetlenül találtunk.

November 12-én kocsin indultam el Szabácsból Belgrád felé. Szabácsból mintegy negyven kilométernyire jutottam Mészárosi faluig. A határban lévő egyik szép nagy gazdaságban megpihentünk. A tiszta, gondosan ápolt tanya házában talált levelekből megállapítottuk, hogy Ajdukovics Jevrem birtokán vagyunk. Néhány levelet és egy fiatal katonák fényképét magammal hoztam. A leveleket Úszkúbból írta az a katonák, akinek a fotográfiája az irások között hevert.

Az egyik levelet lefordítottam itthon. Szó szerint így hangzik:

30. október 1914. Úszkúb.

Kedves Gyokó barátom!

Ma van egy kis időm és alkalmam, hogy egy pár szót írjak neked s tudodra adjam, hogy egészséges vagyok, amit nektek is kívánok. Én már harmadszor írok neked, de te nem válaszoltál leveleimre. Istennemre (bögáti) én biz úgy elvagyok téradva, hogy azt se tudom, mikor voltam otthon! Borzalmas a hiány, nincs mivel takarózni, ruhám már régi és szakadozott, úgy didergek, hogy a szívem majd megreped és sehol-sehol egy darab fű, s mivel tüzet rakhatnánk. És én ó szerencséslen még alig feledém a tavalyi hideget, most

ujra benne vagyok. Két év óta alig volt pihe-nésem, háború-háború után, de ez még nem elég, egy harmadik ellenség is felütötte a fejét: a kolera!

Szegény fejem! mi lesz vajon életemnek vége! Elveszett az én ifjúságom, ha tudnám, hogy ez így tart tovább, változatlanul sor-somon.

Gyokó, mit csinálsz te mostan otthon? Én mikor otthon voltam, a harerről álmodoztam, most pedig haza képzelem magam.

Könnyű neked, én most szívesen innék egy kis pálinkát, de nincs és a mikor volt, nem adtak, mondván, szégyeljem magam.

Most pedig üdvözlöm Milánt, Istvánt, Gligójt, Miloradot, üdvözlöm a Radojev leányokat, Milevat, Ankát, Tatjint.

Válaszolatok minél hamarabb, később írok majd szebb levelet.

Milán Ogyits,

17. ezred, tábor, Úszkúb.

A barna fejű, bánatos tekintetű Ogyits Milán bizonyosan nem szánta levelét az ellenség ország valamelyik lapjának. De épen azért, mert valószínűleg legmeghittebb barátjának írta, lefestette benne a szívet facsaró szomorú valóságot. Ezért becses és ezért érdekes ez az irás.

Bolgár Lajos.

Szabács már nem külföld. Szabadkáról jelentik: Egy szabadkai városi tisztviselő hivatalos ügyben — munkások szállításával kapcsolatban — Szabácsban járt. Most tért vissza Szabadkára s beadványt intézett a városi tanácshoz a napidíj megállapítása iránt s mivel pedig ő beadványa szerint külföldön tartózkodott, kérte a legmagasabb napidíj kiutalását. A városi tanács arra az álláspontra helyezkedett, hogy Szabács már nem külföld, mivel a maesói bánóság közjogilag Magyarországhoz tartozott s a visszafoglalás után a maesói bánóság területén lévő Szabács nem tekinthető külföldnek. Így tehát a tisztviselő nem kapott magasabb napidíjat.

A moratórium és a vidéki gazdasági élet. Budapestről jelentik: A moratóriumról ma d előtt a képviselőházban vidéki gazdasági élet vezetésében résztvevő képviselők értekeztek. Óhajukat tesztületileg fogják közölni 'Tekintélyes pénzügyminiszterre' és Bloch igazgá-

HÍREK. LEGÜJABB.

Erkezett éjjel 3-kor,
(Táviroda, cenzurázva.)

Bécs. A sajtóhadiszállásról jelentik: Lorenz Albert tartalékos hadnagy orvosdoktor, mint asszisztens, hadbakiérte a felesége: Mindketten a csatákban hősiességet teljesítettek, amíg Lorenz emberfeletti munkától megbetegedvén, hazamenni kényszerült. A király most az orvosnak a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta, felesége pedig arany érdemkeresztet kapott a vitézségi érem szalagján.

London. Az alsóházban Kitchener lord elmondta, hogy az angol csapatokat október óta a németek partvidéki előrenyomulásának feltartóztatására használják, Antwerpen ostroma időt adott French tábornoknak a Dixmuidenig terjedő pozíciót elfoglalni. Kitchener elismeri a franciák kitűnő katonai tulajdonságait és a belgák hősiességét. Az angolok egy szer tizenegy német hadtesttel szemben megvárták futóárkokban a francia felváltást. Veszteségeik súlyosak, de az ellenséghez képest csekélyek. Az oroszok Lengyelországban feltartóztatják és megverték a németeket, akik most súlyosabb veszteségeket szenvedtek, mint előzőleg az oroszok; előnyomulva Krakó és a Kárpátok felé, kergették maguk előtt az osztrákokat.

A Wolff-ügynökség megjegyzi a tudósítás-hoz, hogy Kitchener lord kijelentései durva valótlanságoktól hemzsegek. Látszik, hogy milyen nehéz angol államférfiaknak a bizakodó hangulatot fenntartani.

Róma. A Tribuna jelenti Londonból: A franciaországi csapatok élelmezése hihetetlen nehézségekbe ütközik. Különösen a tengerentúli csapatokat nehéz kielégíteni.

LONDON. A Reuter-ügynökség jelenti, hogy a Bulvarck sorhajón a robbanás idején épen hangversenyezett a hajózenekar. Erősen állítják, hogy a süllyedés nem torpedótámadás eredménye.

Debrecen. Tegnap óta a kárpáti harcokból 6000 foglyot szállítottak keresztül a városra. A foglyokat kísérő katonák elmondják, hogy az oroszokat mindenütt véresen megverték.

Róma. Az Italia jelenti: Török előőrsök átkeltek a szuezi csatornán és benszüllött törzsek fegyvereseivel megerősítve előnyomulnak Bubastis felé. Angol hajóhad holléte ismeretlen.

Róma: Anglia lefoglalván olasz ércszállítványokat, Liguriában öt nagy gyár 3000 kenyérvészett munkása forrong.

London. Kalkutában a rendőrségen felrobbant egy bomba. Mohamedán tettek menekülés közben újabb bombát vetettek. Több rendőrtisztviselő meghalt és megsebesült.

Róma: A szuezi csatornánál lévő török sereg, amelynek Izzed pasa a parancsnoka, 7000 törökből, 10000 beduinból és 5000 tevész katonából áll. Az angol főparancsnok 15000 katonával felett rendelkezik. Ezekhez ma három-ezer csatlakozott. Indokínából minden nap várják 25000 ember érkezését.

Róma: Hire jár, hogy Franciaország újabb diplomáciai viszonyba akar lépni a Vatikánnal, de ezt visszautasították azzal, hogy előbb revideálja az egyházellenes törvényeit.

LONDON: Az ausztráliai hadügyminiszter jelenti, hogy Japán a déli tengeren elfoglalt német szigeteket átengedte Ausztráliának.

KONSTANTINÁPOLY: Gyanus egyének letartóztatásakor megállapították, hogy az orosz nagykövetség dragománja nagy összegekkel felkelési mozgalmat akart Törökországban szervezni.

Le Havre: Malachite kétezer tonnás angol gőzöst, amely Liverpoolból jött Le Havreba, Havre előtt német tengeralattjáró elsüllyesztette. A legénységet megmentették.

Budapest. Az esküdtek éjjel fél kettőkor bűnösnek mondták ki Mágnás Elza gyilkosait. A verdikt alapján a bíróság **Köberl Rózsit kötélt általi halálra**, Nicket életfogytiglani fegyháza ítélte.

A kivételes törvénymódosítások bizottsági tárgyalása.

Pop Cs. István az áttelepítettek segélyezéséről. Távirati tudósítás.

Budapest, november 27.

A képviselőház igazságügyi bizottsága Erdélyi Sándor elnökletével délután hatkor tárgyalta az odaült javaslatokat. Ugyanakkor a közigazgatási bizottság is ülést tartott Kluen-Hederváry Károly gróf elnökletével és tárgyalta a vármegyei tisztviselők mandátumának meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot.

Délután ötkor a pénzügyi és közigazgatási bizottság együttes ülésén a kivételes intézkedések kiegészítéséről szóló törvényjavaslatot tárgyalták le.

Az ülésen Kluen-Hederváry Károly gróf elnökölt és jelen voltak Tisza, Sándor, Ghillányi, Harkányi és Balogh miniszterek is.

Hozzáintézet kérdésre a miniszterek kijelentik, hogy a maximális ármegeállítást kiterjesztik a katonai felszerelésekre, fegyverre, meleg ruhára is.

Pop-Csicsó István nemzetiségi képviselő, aki résztvett az ülésen, bár nem tagja a bizottságoknak, felszólalt és azt kérte, hogy a kormány segélyezze azokat, akiket a kivételes törvény alapján lakóhelyükről, mint alkalmatlanokat, máshova telepítenek.

A miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy az áttelepítetteknek segélyt nem adhatnak, elég, ha a családjukat segélyezik, különben is az illető rendszeren maga az oka áttelepítésének.

Ezután tovább tárgyalták a javaslatot és a belügyminiszternek tartották fenn azt a jogot, hogy egész közönséget kiűrhessen. A rekviált járműnek gyorsabb kárpótlásáról is intézkedtek. A törvényjavaslatot elfogadták.

A nemzeti kölcsön sikere. Ausztriában és Magyarországon még mindig folyik a kölcsönjegyzés és egyre újabb és újabb akciók kezülnek nyilvánosságra, amelyek jelentékenyen növelik a hadikölcsön összegét. Amennyiben a pénzügyminiszter nem lett volna kénytelen egyes vidéki pénzügyintézetekre való tekintettel a jegyzéseket némileg korlátozni, kétségkívül elérte volna a magyar hadikölcsön a teljes milliárdot, amitől így sem fog messze elmaradni. Ausztriában a másfélmilliárdon túl jár a jegyzés végösszege, noha Galicia polgársága nem vehetett olyan tövekeny részt a jegyzésben, mint normalis idők közt. A német lapok kivétel nélkül a legnagyobb lelkeséggel emlékeznek meg a monarchia két államának nagy-szerű gazdasági erőfejlesztéséről és utalnak arra, hogy Németországban mástól milliárdra számítottak s így a kölcsön nagysága általános meglepetést és csodálatot keltett. Kerülő úton érkezett francia és angol lapjelentések szerint az ellen-séges államokban is nagy feltűnést keltett a hadikölcsön sikere s a lapok kénytelenek elismerni, hogy a monarchia népei, mint a harctéren, úgy ennél az alkalomnál is teljes készséggel álltak az állam rendelkezésére. Az entente államainak különben annál is rosszabbul esik ez a páratlan eredmény, mert náluk a közönség áldozatkészsége egyáltalán nem ideális. Erre mutat rá a Vossische Zeitung, amikor azt írja rólunk, hogy a magyar nemzet e jegyzéssel rendkívüli áldozatkészségnek adta tanujelét, mert Magyarország gazdaságának

alapja nem inogt volna az utolsó termés nagy eselődést okozott. Még négy esztendővel ezelőtt Parisban tárgyalta Magyarország egy háromszázmillió állami kölcsön felől, most pedig ugyanez az ország egyetlen hét alatt egy irítozatos háború közepette ennek az összegnek háromszorosát teremtette elő, kizárólag a hazai ősi rög védelmére. Olyan erőpróba ez, amelyre mindig büszke lehet a magyar, annál inkább, mert a francia most önmagának sem képes hitelezni.

Vészi Margit Cattaróról. Vasárnap délután öt órakor tartja felolvasását a Kölessey-egylet második zsurnálján nagy érdeklődéssel várt vendége, Vészi Margit, aki most tért vissza a háború talán legérdekesebb hadiszínteréről, arról a helyről, amelynek eseményei legrovidebben kerülnek a nyilvánosság elé. A monarchia földjének legdélibb csücskén: a cattarói öbölben járt a kiváló író és az első zsurnaliszta volt, akinek alkalmat nyílt közvetlen közelből látni azokat a háborús eseményeket, amelyek a gyönyörű öbölben játszódtak le. Levegőben, vizen és szárazon folyik itt a montenegrói határon. Francia hadikikötőnek időről-időre tisztos távolban a Bocche di Cattaro bejárata előtt és a déli dalmát szigetek között, a monarchia hajói bombából ágyukból küldenek üdvözlőt a Lovcsen francia útegei felé és a hatalmas montenegrói határhegy fekete szirtjei közül ropog a fegyver, felelget a Mauser-puska, a Mannlichernek, a levegőbe pedig kacsu monoplánok és száguldó biplánok emelkednek: Cattaróból azért, hogy bombákat szórjanak a Lovcsenre, Antivarába, a montenegrói földről francia gépek azért, hogy a montenegrókat öldözsebe vegyék. Néha egyszerre tombol a hars levegőben, vizen és szárazon. Légibombák csattognak bele a hajó-útegek dörgésébe és torpedók siklanak versenyt a vízről felszálló hidoplánokkal. Ebben a mozgalmas, borzalmasan szép viharban Vészi Margit volt az első újságíró, aki minden látott, mindent meg is próbált: járt autón golyózáporban, a fekete szirtok fészkes halcsin és ziháló göcsönakkal az öböl torkánál, ahol erődeink verték vissza a francia hadihajókat. Több érdekes cikkben számolt be lapjának már eddig is a délen látottakról és megemlékezett arról is, hogy aradi katonákkal találkozott a vesztélyes helyeken. Sokat, amiről írni nem lehet, sokat, ami csak az aradiakat érdekli a látottakból, a vasárnapi előadáson mond el Vészi Margit, aki igazán nemcsak érdekes dolgokat, hanem legfrissebb impresszióiból merített érdekességeket hoz az aradi közönségnek a nagy háború egyik izgalmas életet élő szögletéből. Vészi Margit előadását november 29-én, délután öt órakor tartja és azt a Kölessey-egylet délután öt óráig beépít új tagjai is díjazásul hallgathatják végig. A tagsági jegyek még azombaton délelőtt 10-12 óráig és délután 3-5 óráig a kulturpalota könyvtárában szerzethetők meg. Vészi Margitot, aki azombaton este érkezett Aradra, a Kölessey-egylet ünnepélyesen fogadja, vasárnap este pedig a Millenium külön termében a la carte társasvacsora lesz üszteletére.

Ajánljuk fel látósvéinket a hadsereg részére. Irányadó helyről hangzott el az az óhaj, hogy nélkülözhető tábori és színházi látósvéinket beérassuk a katonaság rendelkezésére, amely azokat, mint kiválóan fontos segéd-eszközöket, a terep kiképzésére és az ellenség feltámasztására előnyösen tudja felhasználni. Kérjük a nagyközönséget, hogy az ily tábori és színházi látósvé adományait az Aradi és Csánádi Egyesült Vasutak igazgatóságához juttatni sziveskedjék.

Miniszteri köszönet. A vallás és közoktatási miniszter felszólítására dr. Fábry Sándor nyugalmazott főispánnak és nejeének, a gyulai római katolikus főgimnázium kebelében fennálló ifjúsági segély egyesületnél 1000 korona tőkével tett alapítványért köszönetét nyilvánította.

Halálozás. Neidenbach Ödön aradi polgári iskolai tanárt és feleségét: Schannan Margitot súlyos esapás érte: kis kőt éves leányuk, Neidenbach Margitka elhunyt. A csöpp halottat ma délután temették.

Jótekingóság. A néhai Hegyi Albertné nevét viselő kegyeletos alapítványra újabban adakoztak: Radó Izsó 20 koronát, Ambrus Gy. Lajos 10 koronát.

A gabonákrak szabályozása. Budapestről jelentik: A magyar és osztrák kormányok a maximális árak kérdésében meg-egyeztek az ármezghatározás azonos elveira, valamint az örlemények forgalmának azonos szabályozására nézve. Erre vonatkozó kormányrendeletek november 29-én fogtak közzétételre.

Az aradi katonai tartalékkórház parancsnoksága ez uton mond halás köszönetet Tullits századosnak, a ki a kórháztermek fűtésére egy és fél öl tüzfát adományozott.

Az Aradi kereskedelmi testület a legnagyobb elhatalasított közgyűlést folyó évi november 29-én vasárnap délelőtt 11 órakor az aradi kereskedelmi iskola disztermében tartja meg, a mely a megjelent tagok számára való tekintet nélkül lesz határozat képes. A testület tagjait ez uton ismételtén meghívja az elnökség.

„A Hadsereg” kéthetenként megjelenő képes katonai folyóirat ma megjelent száma gyönyörű háborús képeket közöl és folytatja az elesett tiszteink arcképeinek közlését. Gyönyörű képeket közöl a mi haditengerészetünkről, bemutatja a török vizekre rendelt angol hajókat. „A Hadsereg” egyes füzetei 60 filléért minden könyvtereskedésben, valamint a máv. összes pályaudvarain kapható.

Tűzvész Bordeauxban. Párisból jelentik: Bordeauxban tűzvész elpusztította az államápolási hivatalokat, műhelyekkel, gépekkel együtt.

Orosz földön döntik el a világháborút.

(Szünet a nyugati harctéren. — A bra-kói nagy csata.)

Távirati tudósítás.

Kopenhága, november 27.

A „Politiken” katonai munkatársa igen érdekes cikkben fejtegeti a harctéri helyzetet. A cikk figyelemreméltóbb részei a következők:

Nyugaton most már csak ágyuk harcainak ágyuk ellen. Hiszen volt itt egynehány német gyalogsági támadás is, Hollebekenél, de ezeket, ahogy egy francia kommuniké jelenti, visszaverték. Azok közé a közönséges, vélelten harcok közé tartoztak ezek, melyek maguktól fejlődnek ki, őrzáratoknál, felderítések alkalmával. Egyébként az állások változatlanok. A német kommuniké szerint a franciák igen buzgón használják ágyúikat.

A „Times”-hez intézett távirat szerint, a szövetségesek a harcok körüli megakadás következtében egy egész csomó tisztet egynehány hétre szabadságoltak, hogy a harcok fáradalmait kipihenhessék. Ez szinte a humor színezetével bír: A nagy Aisne-csata már oly megrogzított intézmény, hogy résztvevői szabadságot kapnak, akárcsak egy nagy vállalat alkalmazottjai! Ez mindenestre jele annak, hogy a szövetségesek nem hisznek a gyors döntésben. A németek nem törik át a szövetségesek frontját, azok pedig tulgyengék ahhoz hogy maguk offenzívába fogjanak.

Nem is szabad azon csodálkozni, hogyha az Aisne-csata a rettenetes erőlködések után egy darab ideig elpihen ép úgy, a mint az oroszok és a japánok is Felsőmandzsuriában a tél egy részét a földbe beásva tétlenül töltötték. Egyébként az Aisne-csata végső kimenetele annak a nagyméretű csatának eredményétől függ, mely multszerda óta Czensztocchau és Krakó között folyik. Hogyha a németek győznek, akkor az oroszoknak a kiszípolozott Lengyelországon eszközöndő visszavonulása annyit veszteséggel fog járni, hogy az oroszok majd hónapokig nem gondolhatnak

ujabb előnyömülésre. Ez idő alatt pedig a németek annyi haderejüket dobhatják keletről nyugatra, hogy Franciaországban fölényt szereznek.

Az oroszok fölényben vannak katonáik számát illetőleg. De harci frontjuk nem felel meg ennek a fölénynek, mivel az oroszok vasutjaik és utjaik kis számánál fogva kénytelenek mély oszlopaikkal és több hadtesttel ugyanazon az úton előrevonulni. Tehát jó ideig eltart, amíg az oroszok egész haderejükkel elérkeznek a frontig. Ez is az oka annak, hogy a központi hatalmak mult szerdán megkezdték Czenstochau és Krakó között az offenzívát. Minél többet akartak elvégezni a csatából, mielőtt az oroszoknak sikerülne, hogy egész erejükkel a harctéren megjelenjenek. A német kommunikáció szerint a szövetségesek tényleg terepet is nyertek.

Hogyha az oroszoknak még sikerülne is, hogy egész haderejüket a frontba állítsák, akkor sem pusztán a számadat fogja a csatát eldönteni!

A fölényes vezetős, a csapatok intelligenciája, manőverirozási képességeik is nagy szerepet fog játszani. És amint ismeretes, tekintetben a németek legelől állanak!

Végül itt van még a hadi szállítmányok fontos kérdése is. A németek saját bázisukon harcolnak, ott vannak kitűnő vasutjaik. Mivel pedig most hosszabb ideig nem volt náluk előnyömülés, most minden rendben és kénél van a német hadseregnél. Az oroszok vasutjai azonban esekélyszámuak és hosszúak és minden vonalnak több hadtestet kell szolgálnia. Bizonyára arra kerül a sor, hogy az oroszoknál municióban és élelmiszerekben szükség fog beállni. Az oroszokon most megboszulja magát az, hogy Elő-Lengyelországban stratégiai okból nem építettek több vasutat. Az orosz hadsereg, mely amugy is oly nehezen mozog, ezáltal még csak nehezebb mozgású lesz. Inkább tömegével kell hatnia, mint hadi operációval. Gyors támadásokkal könnyen megsebezhető, különösen, ha egy oly energikus és tetterős ellenfélről van szó, mint amilyen Hindenburg!

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Az Aradi kereskedők takaréks és Hitelszövetkezete most kezdi meg a jövő év elejével kezdődő XII. évtársulat szervezését. A szövetkezet a nehéz gazdasági viszonyok alatt tagjainak igen sok irányban segítségére volt és a szövetkezet programja, hogy a társadalom minden osztályában a takarékosági hajlamot növelje, különösen e nehéz idők alatt éreztette üdvös hatását. A szövetkezet bevételei a moratórium alatt is nagy részben befolytak és ez lehetővé teszi, hogy a most felszámolásra kerülő VII. évtársulat tagjai részére a törzsbetétek után járó összegeket a jövő év elején, tekintet nélkül a moratóriumra, minden körülmények között kifizesse. Ez a körülmény bizonyára megerősíti a szövetkezet iránt eddig is széles körben megnyilatkozott bizalmat és hozzá fog járulni ahhoz hogy a jövő év elejével kezdődő XII. évtársulatba minél többen lépjenek be és folytassák az öt éves gyümölcsöző befizetéseket. Az évtársulat tagjai közé már most be lehet lépni. A kik ez iránt érdeklődnek, azoknak készséggel küld tájékoztató nyomtatványokat a szövetkezet irodája (Szabadság-tér 7. sz. I. em.)

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1914. évi november 28-án:

C) Bérlet.

C) Bérlet.

Nagy cabaret est.

Kezdete este 1/2 8 órakor.

Felolós szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

Főg-Krém

KALODONT

Szájvíz

9101

NYILTTÉR.*

Limbeck János és fia első m. bír. szab. érckoporsó gyára és temetésrendező vállalata.

Neidenbach Ödön és neje szül. Schannen Margit, ugy a maguk, valamint gyermekeik Ödönke, Kareszka és Emília nevében is megtört szívvel tudatják, hogy drága és felejthetetlen kis leányuk, illetve testvérök

Margitka

f. hó november 27. napján d. e. 7 és 1/2 órakor, drága életének 2. évében, az isteni gondviselés kifürkészhetlen végzése szerint, örökre visszaköltözött Teremtónkhöz.

A felejthetetlen, drága kis megboldogult földi maradványai f. hó 28-án d. u. 4 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint a felső temető halottas háznál beszenteltetni és a családi sírkertben örök nyugalomra tételni.

Isten veled aranyos Gitikénk!

Arad, 1914. november 27-én.

Özv. Neidenbach Józsefné szül. Heltschek Antónia, Schannen Béla és neje szül. Feszler Róza, nagyszülői. Feszler Károly és neje szül. Nimbseger Margit, keresztszülői. 41

Tüzifa

legolcsóbb árban, legjobb minőségben beszerezhető

Dézsza Tüzifatelepen
Gróf Tisza István-ut 28-34.

Telefon 857.

5091

* Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.

Van szerencsénk értesíteni, hogy **HELACIT** elnevezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely a bőrtkát (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen elmulasztani.

A **HELACIT** különösen ajánlatos zsíros, fényes, izzadó arcőrű egyéneknek, de használhatja bárki is estély, séta stb. előtt.

A **HELACIT**-ből keveset gyapottra vagy rongyra öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, amelyet a **HELACIT** azon percben előidéz. Az arc olyan lesz, mintha valami lehetet finomságu harmattal (a gyümölcs hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

Ára 1 korona.

Dr. Földes és Hehs

pipere-szappan- és vegyészeti gyára Aradon.

Kapható:

Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszerárban.

1224

A szépségápolás titka a használandó szépítő szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcsö

Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely krém 1 korona.

Színes arceporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila, testszín, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál osodás hatású.

Kapható:

1845

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertárban Arad, Szabadság-tér.

Kalmár József
 villanszerelő
 Arad, Salacz-utca 2. sz.
 Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja
 költözködők figyelmébe:
 villanyos világítási berendezéseket,
 villanyos csengő- és telefon be-
 rendezéseket s minden e szak-
 mába vágó munkát. Pontos és
 gyors munka. 481

Raktáron tart:
 villanyos oszillárokat, villanyos fő-
 zőedényeket, villanyos vasalókat,
 villanyos hajszűrő vasakat, Wolfram
 lámpákat és mindennemű villa-
 nyos cikkeket.

6628—1914. pm.

Hirdetmény.

— Arad sz. kir. város 1909. és
 1910. évi közuti zárszámadását
 Aradon, a városháza első emele-
 tén lévő helyiségében 1914. no-
 vember hó 19-től 1914. december
 hó 5-ig bezárólag terjedő időre az
 1890. évi I. t. c. 28. §-a értelmé-
 ben közszemlére kiteszem azzal,
 hogy jogában áll abba minden
 adófizető polgárnak betekinteni
 és észrevételeit a közszemlére ki-
 tétel ideje alatt előterjeszteni.

Arad, 1914. évi november hó 19.

Varjassy,
 polgármester.

**Nagymennyiségű
 újságmaculatura olcsón eladó.**

**Köhögés,
 rekedtség és
 elnyálkásodás**

ellen megbízható és leg-
 jobb hatású szer a

Tussinal-cukor
 Ára 70 fillér.

Tussinal-tea
 Ára 50 fillér.

A mértéktelen dohányzás-
 szenvedély

legbiztosabb, legegészségesebb
 és legkellemesebb ellenszere a

Menthol - cigaretta

1 darabnak az ára, mely hosszu
 időre elég: 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A
 szájüreget deszinficiálja, utóizo
 igen kellemes. Ára egy porcellán-
 szelencének 60 fillér.

Fejkorpat.

leggyorsabban megszünteti

az eddig egyedüli. Ily szer, a
 világhírű „Tegerit“ korpa-
 kenőcs.

Ára egy tégeynek 2 korona.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeházzal szemben.)

Saját termésű kitűnő tisztán ke-
 zelt magyanóktól 6-6a pacsanyt-

borok

ugy nagyobb mennyiségben, va-
 lamint palackokban kapnatók

Winter Adolf

ügyvédnél 6622
 Aradon, Deák Ferenc-utca 40. sz.

849—1914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény

Arad sz. kir. város gazdasági
 széke a város részére 1915. évben
 szükséges fenyőfa szállítása iránt
 folyó év november 30-án d. e. 10
 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: kimutatás sze-
 rint.
 Bánatpénzül leteendő 100 ko-
 rona készpénzben, vagy elfogad-
 ható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt venni csakis
 írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezárta
 nyújtandók be s csak akkor vé-
 tetnek figyelembe, ha azokhoz a
 bánatpénz mellékelve van, s ha
 az ajánlatot tevő kijelenti, hogy
 az árlejtési feltételeket ismeri és
 elfogadja.

Az árlejtési feltételek és a
 szükséges kimutatás a gazdasági
 tanácsletti urnát az árlejtést meg-
 előzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági
 székének 1914. évi november hó
 22-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Felhívás

a Hungária hadi biztosító pénztár ügyében.

AZ ORSZÁGOS HADSEGÉLYZŐ bizottság tagjai közreműködésével a HUNGÁRIA ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNY-
 TÁRSASÁG kezelése alatt kölcsönösségi alapon

Hadi biztosító pénztár

létesült, amelynek célja, hogy a háboruban elhaltak özvegyeiről és árváiról gondoskodják. 5695

A hadi biztosító-pénztár minden nyereszketést kizáró jótéti intézmény.

A hadi biztosító-pénztárba be lehet iratni mindenkit, aki a hazáért fegyverben áll.

A tagsági járulék egyszersmindenkorra fizetendő a háboru egész tartamára; ezenkívül semmiféle más fizetési kötelezettség nincsen.

Egy tagsági rész és járulék 5 korona; egy-egy hadbavonult egyén több 5 koronás résszel is, de legfeljebb 30 résszel, te-
 hát összesen 150 koronával vehet részt a pénztárban.

A háboru befejezte után az összes tagok által teljesített befizetések és ezek kamatjövödelme a tényleges költségek levoná-
 sával felosztatnak a háboru következtében életüket vesztett tagok hátramaradottjai között.

Ha a most folyó háboruban a halálozási arány nem lesz nagyobb, mint a multban lefolyt háboruban, akkor egy-egy 5 ko-
 ronás részjegyre kb. 125 korona fog jutni:

Hítvesek, szülök, testvérek! biztosítsátok férjeiteket, fiaitokat, testvéreiteket, akik fegyverben állanak!

Munkaadók! biztosítsátok gazdasági cselédjeiteket, segédeiteket, gyári munkásaitokat, akik a hazáért és így értetek harcolnak!

A Hungária hadi biztosító-pénztár kuratoriuma:

Kirchner Hermann
cs. és kir. altábornagy, az Országos
Hadsegélyző hivatal vezetője	Simontsits Elemér
képviselőházi alelnök, az Országos
Hadsegélyző bizottság ügyr. alelnöke	gróf Wilczek Frigyes
az Országos Hadsegélyző bizottság
ügyvezető elnöke
Hajós Kálmán
országgyűlési képviselő	baró Ghillány Sándor
országgyűlési képviselő	Nebenführer József
a képviselő számvétségügyi hivatalának
főnöke

Beiratások eszközölhetők: A Hungaria Általános Biztosító Részvénytársaság köz-
 ponti irodájában (VII., Károly-körut 3.) ugyszintén az országban lévő összes képviselő-
 ténél.
 Telefon 2—11, 2—12, 453—98.

Itt levágandó és beküldendő!

T.
HUNGÁRIA ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPEST

VII., Károly-körut 3

Sziveskedjenek a hadi biztosító pénztár pros-
 pectusát és egy tagsági bejelentőt címemre meg-
 küldeni.

alírása.

pontos cím.

APRÓ HIRDETESEK

Miként lehet az apróhirdetést feladni?

1. A hirdető teljes címének feltüntetésével.
 2. Jelige alatt.
 3. Oly értelemben, hogy a hirdető címét csak a kiadóhivatalban lehet meg tudni.
- A legalkalmasabb — amennyiben akadályba nem tüközik — az első mód, mert a címnek a lapban való közlése mellett gyorsabban lehet az ügyet elintézni. A cím utáni tudakozódás idővesztéssel jár.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

ALKALMAZÁST NYER.

Ügyes

Köfös-, rövidlátás s. gédet keres Polák Mór Tarsa, Lippa. Előnyben részesülnek, kik német, román nyelvet bírják. Fizetés fix, vagy ellátással. 5670

KIADÓ LAKÁS.

Tiszta lakás

két szoba egy külön bejárattal fürdő szoba és minden hozzá tartozóval azonnalra kiadó. Rákóczi-utca 23 sz. 5692

INGATLAN.

Eladó magánház,

melyre emelet, az egész épület alá pince húzható. Cím a kiadóhivatalban. 5669

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Mintegy három waggon

részéna eladó. Bővebbet a tulajdonosnál, Nyáncz Kracsun, Almásyegres, u. p. Magyarád. 5672

Zöldség!

Saját terméssel petrezselyem, sárga répa, carotta, pastirák, zeller, fekete gyökér, nemkülönböztetve fejes káposzta, karfiol, bímbós kel, vörös káposzta, kelkáposzta, téli retek, vörös cékla répa, vöröskagyma, foghagyma, s. b. konyhakerti termékek, kizárólag I. minőségű árúk, előnyösen beszerezhetőek szatmari Szabó István falkola és kertészetében Pankota. Kérjen előny-árlapot. 5627

958—1914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az Aradvárosi Gyermek-kórház részére 1915-ben szükséges körülbelül 2900 kg. marhahús, 750 kg. sertéshús. 680 kg. borjúhús és 720 kg. zsir szállítása iránt 1914. év november hó 30-án d. e. 10 órakor arlejtést tart.

Kikiáltási ár: marhahús 1 korona 40 kg.-kint, borjúhús 1 ko-

rona 50 fillér kg.-kint, sertéshús 1 kor. 50 fillér kg.-kint, sertésszir 1 kor. 40 fillér kg.-kint.

Bánatpénzül leteendő 300 korona készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az arlejtésen részt venni csak irásbéli ajánlatokkal lehet.

Az irásbéli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtési feltételek, a gazdasági tanácsnok urnál az arlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági széke 1914. évi november hó 28-án tartott üléséből.

A gazdasági szék

Burgonya

rózsa és hópehely, bármily mennyiségben, valamint erdélyi vöröshagyma legolcsóbb árban kapható

5670

Perényi-utca 6d.

Telefon szám 606.

Költözködők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállit 8361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42 sz.

28809—1914.

Hirdetmény.

A m. kir. Belügyminister 8076 res. számú rendelete értelmében felhívom mindazokat, a kiknek talált, vagy egyes katonáktól beszerzett katonai ruházati és felszerelési cikkeket ugymindezt katonai ruhák, takarók, látszővek, kerékpár, szerszám, edény, lőszereszközök, nyergek, kézi lőfegyverek, hardok, lőszereszközök, tüzszereszközök hűvelyei, stb. birtokában vannak, hogy azokat, ezen hirdetmény közzétételétől számított 48 óra alatt hivatalomhoz, vagy a cs. és kir. katonai állomásparancsnoksághoz (Arad vár) szolgáltatassák be.

A fentebb felsorolt katonai felszerelési tárgyak be nem szolgáltatása, az 1878. évi V. t. c. 365 § ába ütköző vétséget állapítja meg és mindazok, kiknek birtokában ly cikkek találtak, ugyan ezen törvényszakasz alapján szigorúan büntetve lesznek.

Arad, 1914. november 27.

Greén

főkapitány.

Hentesek, mészárosok és szalámigyárosok figyelmébe

BELEKET,

mindennemű sózott és szárított sertés és marhahéleket nagyban és kicsinyben ajánlok.

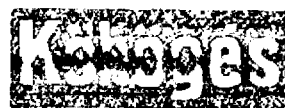
Klein Gábor

békereskedő

Arad, Boczkó-utca 11. szám.

Millió

ember használja

rekedtség, hurut, elnyálkásodás, torokhurut, fullasztó és gőrsős köhögés ellen a

Kaiser-féle melipasztilát

3 „Fenyőgyógyel”

Magyarországi orvosok és gyógyszerészek ajánlása és a legjobban ismert és legbiztosabb szer és közkezelésre. — Egyetlen hasonló készítmény sem tud ilyen hatást elérni. Különösen kelmés és jóízű cukorka. — 20, 40 és 80 filléres dobozban. Kapható: Székely Sándor, Hajós Árpád, Gótori Félix, Kelemen, Breuer Fülöp, Ring Lajos, Rozsnyai Mátya, Vojtek Kálmán, Krabs Géza, Berger Gyula, Vajdits György, Hechs Vilmos, Gótz Károly, Bernát János, Kárpáti János gyógyszerészek, Vojtek és Weisz drogeria, Hanzs Nestor drogeria, Török A. és Tarsa „Angyal” drogeria, Arad, Stódomi Dezső gyógyszerésztára Ujrad, Zombory János gyógyszerésztára Újrad, Adler Lajos Gyula gyógyszerésztára M. Pécska, Ors Rezső Pankota, Telfert Károly gyógyszerésztára Elek, Krausz Elemér gyógyszerésztára Glogovács Zsigmond orvos Géza Irtis gyógyszerésztára Lippa, Székely Zoltán gyógyszerésztára Cserebón, Bauer Károly gyógyszerésztára Kovermes, Boxin János gyg. P. Pécska

258—1914. Eln. szám.

Hirdetmény.

A monarchiával hadállapotban levő államok, ugyanint Anglia, Belgium, Franciaország, Japán, Oroszország, Szerbia és Montenegro hazánkban tartózkodó polgárainak összeírása a magyar királyi belügyminister 8626—1914. eln. számú körrendeletével elrendeltetve, felhívom Arad sz. kir. város területén tartózkodó orosz, angol, belga, francia, japán, orosz, szerb és montenegriai állampolgárokat, hogy összeírásuk végett a rendőrkapitányaság bejelentő hivatalában november hó 24-től kezdődőleg legkésőbb november hó 28-ig a rendelkezésükre álló összes személyi okmányait magukkal hozva személyesen feltétlenül jelentkezzenek. Jelentkezni lehet a megjeölt napokon reggel 9 órától

délután 1 óráig és délután 4 óráig estl 6 óráig.

A felsorolt idegen államok azon polgárainak, aki e hirdetményi idézésre nem jelentkeznek, az 1891. évi XXI. t. c. 18. § á alapján az elővezetés lesz rendelve és a körülményekhez képest ollene az eljárás a külföldiek itt lakásáról szóló 1908. évi V. t. c. alapján is meg fog indítatni.

Figyelemztetésül közlöm, hogy az idézett törvényekbe ütköző kihágások az esetek különbözőségéhez képest 200 koronáig, illetve 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, ha pedig az adatok szolgáltatására kötelezett valótlan adatokat mond be, egy hónapig terjedő elzárással és 400 koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.

Arad, 1914. évi november hó 28-án.

Greén Nándor,
főkapitány.

854—914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az Aradvárosi Gyermek-kórház részére 1915-ben szükséges körülbelül 60 kg. Bruns és 80 kg. kórházi gyapot, 80 vég 188. sz. és 30 vég 155. sz. mull szállítása iránt folyó év november hó 30-án d. e. 10 órakor arlejtést tart.

Kikiáltási ár: Bruns gyapot 1 kg. 2 kor. 50 fillér, B jegyű kórházi gyapot 1 kor. 80 fillér, 188. sz. Mull 1 m. 17 fillér, 155. sz. Mull 1 m. 10 fillér.

Bánatpénzül leteendő 100 korona készpénzben, vagy elfogadható értékpapirban.

Az arlejtésen részt venni csak irásbéli ajánlatokkal lehet.

Az irásbéli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az arlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági széke 1914. évi november hó 28-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Védekezés a kolera ellen!

Hatóság bacillusölő és desinficiáló szer: istállók, szemétdombok és egyéb tökéletes helyek részére. — Ára: 1 kg.-m 60 fillér.

Kapható:

Wajdits György
„TURUL”
gyógyszertárában
Arad (Karolina-u. és Ferenc-tér sarok.)